

PAUKENSLAG!

Monarchie vs. Republiek

APERITIEF

EINDELIJK TERUG!

Na wat een beetje een lange pauze werd, is Paukenslag! weer hier! Een nieuw academisch jaar, nieuwe gezichten, nieuwe ideeën, nieuwe ambities... Tijd dus voor een nieuwe editie van ons tijdschrift!

Er staat u een dubbel nummer te wachten, namelijk eentje dat de tiende en de elfde uitgaven samenvoegt. We hebben besloten om wat aandacht te besteden aan de huidige politieke situatie in de Lage landen, evenals aan de koninklijke families, en dit omdat dat we door gesprekken met onze collega's hebben opgemerkt dat die specifieke thema's niet zo dicht bij de studenten neerlandistiek staan. Dit alles wordt in de vorm van een contrastieve analyse voorgesteld; een analyse die op bepaalde momenten een beetje subjectief getint is, een onvermijdelijk gegeven omdat ze vanuit het perspectief van een student uit Servië gemaakt is.

Naast het hoofdthema komen ook een boek-, een film- en een voorstellingsrecensie aan bod in dit nummer, en passeren eveneens een aantal interessante interviews de revue. Ook vindt u hier zowel de essays over de zomercursussen die onze collega's volgden terug als de avonturen en ervaringen van diegenen die in hun eentje een tochtje door de Lage landen hebben gemaakt.

Hoewel dit nummer op het einde van het laatste jaar in uw handen diende te belanden, hebben we vanwege technische problemen de finale voorstellingsdatum moeten uitstellen. Wat echter ook zijn voordelen heeft, want nu, na de examenperiode, kan u rustig alles wat u maar wenst doorlezen, zonder een slecht geweten te kweken omdat u die tijd beter in de nabijheid van een syllabus doorgebracht had.

Veel leesplezier!

Namens de redactie,
Nikola Živković

APERITIV KONAČNO JE TU!

Nakon malo duže pauze, Paukenslag! je ponovo tu! Nova akademska godina, nova lica, nove ideje, nove ambicije... došao je red i na naš časopis!

Pred Vama je dvobroj, koji, naime, objedinjuje deseto i jedanaesto izdanje. Odlučili smo da se u ovom broju pozabavimo trenutnom političkom situacijom u Nizozemlju kao i kraljevskim porodicama, budući da smo, kroz razgovor sa našim kolegama i koleginicama, primetili da te teme i nisu toliko bliske studentima nederlandistike. Sve to je predstavljeno u formi kontrastivne analize, koja na momente ima nenametljivu subjektivnu notu, što je i neminovno, jer je izrađena iz perspektive studenta iz Srbije.

Pored teme broja, u ovom izdanju se mogu pročitati i recenzija knjige, filma, pozorišne predstave, kao i nekoliko zanimljivih intervjuja. Tu su i eseji o letnjim kursevima koje su naše kolege i kolegice pohađale, kao i avanture i doživljaji onih koji su, na svoju ruku, prošetali Nizozemljem.

Iako je ovaj broj već krajem prošle godine trebalo da bude u Vašim rukama, morali smo da, usled tehničkih problema, konačan datum objavljivanja ipak pomerimo. Međutim, ima i to svojih prednosti, jer sada, nakon aprilskog roka, natenane možete pročitati sve ono što Vas zanima, bez griže savesti da bi bilo bolje da to vreme provedete učeći.

Prijatno čitanje!

U ime redakcije,

Nikola Živković

IMPRESUM

GAVNI UREDNIK
Nikola Živković

REDAKCIJA
Aleksandra Milisavljević,
Marko Avakumović,
Tamara Lužajić,
Vojin Nikolić

SARADNICI
Nevena Ilić
Sonja Stanišljević
Jelena Andrić
Andrea Varga
Milan Mijović
Tanja Amidžić
Olivera Vranić
Irena Živković
Adriana Ostojić
Marija Stamenić
Morries Leeraert
Jelena Mrdak
Milan Dragojević
Katarina Šumonja

ADRESA REDAKCIJE
Filološki Fakultet
Studentski Trg 3
Kabinet 513
11000 Beograd

ELEKTRONSKA POŠTA
paukenslag.nl@gmail.com

FOTO
Arhiva Paugenslag!-a

LEKTURA
Ignace de Bruyn,
Morries Leeraer
Heidi Mijonić
Nikola Živković

GRAFIČKI DIZAJN
Marko Avakumović

Ovaj broj je finansijski pomogao
Prinčevski red iz Sint-Niklase.

KONINKLIJKE FAMILIE

Sommige mensen zeggen dat de monarchie zo sterk is omdat hun koning goed is, anderen beweren dan weer dat deze bestuursvorm zo sterk blijft zolang er maar genoeg mensen zijn die geloven dat zij een goede koning hebben.

België

Koning Albert II, zesde Koning der Belgen, legde op 9 augustus 1993 de grondwettelijke eed af. Hij is de echtgenoot van Donna Paola Ruffo di Calabria. De Koning en de Koningin hebben drie kinderen: Prins Filip, Prinses Astrid en Prins Laurent. Samen hebben ze 14 kleinkinderen. De koning van de Belgen is het constitutionele hoofd van de Belgische staat en is aan de macht voor het leven. De taken van de koning zijn o.a. vastgelegd door de Belgische grondwet en een aantal andere wetten. Als titulair hoofd van de staat speelt de koning een ceremoniële en symbolische rol binnen de natie. Zijn belangrijkste politieke functie is om een politiek leider aan te wijzen die na verkiezingen een nieuw kabinet kan vormen of het ontslag van een kabinet kan vragen. De Koning kan ook gezien worden als een man die een symbolische en verbindende rol speelt, wat neerkomt op het uitdragen van een gemeenschappelijke Belgische nationale identiteit. De taken van de koning zijn contact nemen met vertegenwoordigers van de Belgische samenleving: leden van de federale regering en van de gewest- en gemeenschapsregeringen, parlementsleden en politieke leiders, vertegenwoordigers van de economische, sociale, culturele en wetenschappelijke werelden, van de media. De Koning en de leden van de Koninklijke Familie blijven ook nauw in contact met de burgers van het land. Zij moedigen privé- en openbare initiatieven aan die bijdragen tot een betere samenleving. De Koning vertegenwoordigt België in het buitenland op het hoogste niveau. Er zijn veel voorbeelden waaruit de verbondenheid tussen de koning en het volk blijkt. Zijn audities en talrijke verplaatsingen in het land hebben het doel de Koning een duidelijk beeld te geven van de toestand van het land, de projecten die in uitvoering zijn, de problemen van de mensen, hun zorgen, hun klachten, hun eisen en hun verwachtingen. De Koningin en de andere leden van de Koninklijke Familie laten eveneens hun belangstelling blijken voor de verschillende sectoren van de samenleving. Volgens velen is de koning een ombudsman - de bemiddelaar tussen de burgers en de verschillende overheden. Een groot aantal van de civiele verzoekschriften komen terecht in het koninklijk paleis, waar een speciale afdeling instaat voor de behandeling van deze verzoekschriften, en die uiteindelijk een aantal instanties contacteert die trachten te zorgen voor een oplossing van dergelijke problemen. De invloed van de koninklijke familie is te bemerken in een aantal aspecten van het privéleven. Zo ontvangen bijvoorbeeld honderdjarigen of koppels die hun gouden, diamanten of platina huwelijksverjaardag vieren felicitaties van de koninklijke familie. De koning en koningin zijn eveneens de peetouders van het

zevende kind in een gezin. De laatste tijd zijn er heel wat problemen die het koninkrijk teisteren, te beginnen met de diverse regeringscrisissen. Daarenboven gaan er meer en meer mensen vanuit dat België zal worden verdeeld in twee of drie afzonderlijke staten.

Nederland

Wij weten allemaal wel iets over koningin Beatrix, prins Willem-Alexander en prinses Maxima. Ze zijn de belangrijkste leden van de Nederlandse koninklijke familie Oranje-Nassau. Waarmee ze eigenlijk bezig zijn in hun leven en hoe groot hun rol in de regering is, wordt in dit artikel uitgelegd.

Het Koninklijke Huis: In Nederland heerst er een onderscheid tussen de begrippen 'Koninklijke familie' en 'Koninklijk Huis'. Niet ieder lid van de Koninklijke familie Oranje-Nassau behoort ook tot het Koninklijk Huis. Het lidmaatschap van het Koninklijk Huis is bij wet geregeld en bestaat vandaag uit: Koningin Beatrix, haar eerste zoon, de troonopvolger Willem-Alexander, zijn echtgenote Prinses Maxima en hun drie dochters, gevolgd door de derde zoon van de koningin, Prins Constantijn, en zijn echtgenote en hun kinderen. Ook de zuster van de koningin, Prinses Margriet, haar echtgenoot en hun twee zonen, Prins Maurits, Prins Bernhard en hun echtgenoten worden hierbij gerekend. Tot de Koninklijke familie behoren naast de pas genoemden ook diegenen die niet meer in aanmerking voor troonopvolging komen. Dat is bijvoorbeeld het geval met de tweede zoon van de koningin, Prins Friso. Hij trouwde zonder officiële goedkeuring van het parlement en heeft daardoor zijn recht op troonopvolging verloren. **Werkzaamheden:** Op basis van de Grondwet krijgen alleen koningin Beatrix, prins Willem-Alexander en prinses Maxima een uitkering van de staat. De andere leden van het Koninklijk Huis hebben een arbeidsinkomen. Deze uitkering is een som geld die onbelast is. Deze som bestaat uit een inkomstdeel en uit vergoedingen voor persoonlijke en materiële kosten. Zo kreeg de koningin dit jaar ongeveer vijf miljoen euro (€ 5.000.000), Willem-Alexander ongeveer één miljoen driehonderdduizend euro (€ 1.300.000) en Maxima ongeveer zeshonderd vijftigduizend euro (€ 650.000), exclusief de kosten voor het hofpersoneel, het onderhouden van de paleizen, beveiliging, vlieggreizen bij de staatsbezoeken en nog veel meer. Het Koninklijk Huis kost de staat zo'n veertig miljoen euro per jaar. Er zijn veel mensen in Nederland die dit bedrag te hoog vinden en die in tijden van economische crisis graag willen dat het Koninklijk Huis haar broeksriem aanhaalt. Voor het geld dat ze krijgen, zijn Beatrix, Willem-Alexander en Maxima verplicht om hun land zowel in het binnen- als in het buitenland te vertegenwoordigen. Ze zijn aanwezig

KRALJEVSKA PORODICA

bij alle openingsbijeenkomsten, vieringen (zoals Koninginnedag) en andere officiële evenementen. Ze brengen enkele staatsbezoeken per jaar en ontvangen buitenlandse staats-hoofden en regeringsleiders. Willem-Alexander en Maxima hebben ook een “echte baan” bij de Verenigde Naties. Maxima is een vakvrouw op het gebied van financiën en was tot januari van dit jaar speciale pleitbezorger van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, Ban Ki-moon. Ze zet zich in om wereldwijd financiële diensten als verzekeringen en leningen voor mensen met lage inkomen toegankelijk te maken. Willem-Alexander houdt zich al tien jaar bezig met waterbeheer en is nu voorzitter van de adviesgroep “Water en Sanitair” van de Verenigde Naties. Zijn doel is om mensen bewuster te maken van het belang van water en om het aantal mensen dat geen duurzame toegang tot schoon drinkwater en sanitair heeft te halveren. In Nederland werkt hij o.a. aan de nieuwe Waterwet en de veiligheid van Nederland tegen overstromingen. **Beleid en de koningin:** Voordat de voormalige Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan Willem-Alexander tot voorman van de adviesgroep benoemde, had hij er eerst goedkeuring voor moeten krijgen van premier Balkenende en minister Peijs (Verkeer en Waterstaat). Dat komt omdat de minister-president verantwoordelijk is voor wat de koningin en/of de troonopvolger doet. Dat heet ministeriële verantwoordelijkheid. Op die manier wordt nauwgezet opgelet dat de leden van het Koninklijk Huis niet te dicht in de buurt van de politiek komen. De macht van de koningin is beperkt en daarom is Nederland een constitutionele monarchie; het land wordt zowel door de koningin als door ministers bestuurd en samen vormen ze de regering. De koningin moet onpartijdig en onschendbaar blijven. De ministers moeten dus verantwoording afleggen aan het parlement over het beleid van de regering en niet de koningin. Zij is voorzitter van de Raad van State, het belangrijkste adviesorgaan van de regering. Ze overlegt met de minister-president en spreekt regelmatig met de ministers en staatssecretarissen, ondertekent wetten en koninklijke besluiten. Hoewel het parlement ervoor zorgt dat de koningin alleen een formele politieke rol vervult, is haar subjectiviteit niet te vermijden. Ze speelt een belangrijke rol bij de vorming van een nieuw kabinet. Daarbij vraagt ze adviezen van o.a. de vice-president van de Raad van State en de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer. Op basis van deze adviezen benoemt ze de zogenaamde informateur die de opdracht krijgt om te onderzoeken of de beoogde coalitiepartijen een nieuw succesvol kabinet zouden kunnen vormen. In februari van dit jaar is het kabinet Balkenende gevallen vanwege de mogelijke verlenging van het verblijf van de Nederlandse militaire troepen in Uruzgan, een provincie in het zuiden van Afghanistan. Voordat een nieuw kabinet gevormd werd, had de koningin na de Tweede Kamerverkiezingen enkele informateurs benoemd, totdat in oktober dit jaar eindelijk het kabinet Rutte werd gevormd. Elke keer als de koningin een nieuwe informateur kiest, draagt haar besluit een politieke en subjectieve kleur en dus kan haar rol in de politiek niet altijd onpartijdig blijven. Daarom zijn er steeds meer mensen in Nederland die zich tegen de monarchie kanten en voor de Republiek pleiten. Of deze verandering van staatsvorm al dan niet gebeurt, zal de tijd ons leren. ■ **J. Andrić, M. Mijović**

Neki kažu da je monarhija jaka onoliko koliko i njen kralj, a neki da je jaka onoliko koliko ima ljudi koji veruju da imaju dobrog kralja.

Belgija

Kralj Albert II je položio zakletvu 9. avgusta 1993. godine, i tako postao šesti kralj Belgijanaca. Oženjen je Donom Paolom Rufom di Kalabriom. Kralj i kraljica imaju troje dece: prinčeve Filipa i Lorenta i princezu Astrid. Ukupno imaju četrnaestoro unučadi. Kralj Belgijanaca predstavlja ustavni vrh Belgije i doživotno je na vlasti. Dužnosti kralja su nabrojane u Belgijskom ustavu i drugim zakonima. Kao glava države, kralj predstavlja svečanu i simboličnu ulogu u naciji. Jedna od njegovih glavnih političkih uloga je da odredi političkog vođu koji treba da formira novi kabinet posle izbora ili ostavke kabineta. Takođe, kralj igra simboličnu ulogu predstavljajući belgijski nacionalni identitet. Dužnosti kralja Belgije uključuju susrete sa širokim krugom predstavnika belgijskog društva: članovi federalne vlade, zajednice i lokalne uprave, političke vođe, predstavnici ekonomskih, socijanih, kulturnih i naučnih sektora kao i mediji. Kralj i članovi kraljevske porodice takođe održavaju bliske veze sa građanima, time promovišući privatne i javne inicijative koje dovode do društvenog napretka. Takođe, kralj i članovi porodice predstavljaju Belgiju u inostranstvu na najvišem državnom nivou. Postoji mnogo primera koji pokazuju povezanost kralja i građana. Tako prijemi kod kralja (vrsta sastanka na kome učestvuju građani) i česta putovanja po zemlji postoje da bi mu pružila jasnu sliku o situaciji u monarhiji, trenutnim projektima, problemima, žalbama, zahtevima i nadama građana. Kraljica i drugi članovi kraljevske porodice takođe pokazuju veliki interes za različite sektore društva. Takođe, kraljevski par pokazuje interes za individualne potrebe i inicijative građana. Tako je kralj je, po viđenjima mnogih, i *ombudsman* – medijator između građana i drugih vlasti. Veliki broj građanskih peticija stiže u kraljevsku palatu u kojoj posebno odeljenje za peticije procesira te peticije, i na kraju uspostavlja vezu sa određenim vlastima zaduženim za rešavanje dotičnog problema. Uticaj kraljevske porodice vidimo i u mnogim segmentima privatnog života. Tako ljudi koji napune 100 godina, ili bračni parovi koji proslavljaju zlatnu, dijamantsku, safirnu ili platinastu godišnjicu, primaju čestitke od kraljevske porodice. Takođe, kralj i kraljica kumuju sedmom sinu ili ćerci u porodici. U poslednje vreme mnogi problemi potresaju kraljevinu; počev od raznih skandala u samom vrhu države pa sve do sve snažnijih izgleda da će se Belgija podeliti na tri oblasti, pošto se vlada svake pokrajine zalaže za sve jaču autonomiju koja bi na kraju trebalo da preraste u samostalnost.

Holandija

Svi mi znamo za kraljicu Beatrixu, princa Vilema Aleksandra i princezu Maksimu. Oni su najbitniji članovi holandske kraljevske porodice Oranje Nasau. U ovom članku objašnjavamo čime se oni zapravo bave u svojim životima i kolika je njihova uloga u vladi.

Kraljevska kuća: U Holandiji postoji razlika između pojmova Kraljevska porodica i Kraljevska kuća. Kraljevskoj kući ne pripada svaki član kraljevske porodice Oranje Nasau. Članstvo u Kraljevskoj kući je regulisano zakonom, a članovi su: Kraljica Beatrix, njen prvi sin, naslednik prestola Vilem Aleksandar, njegova supruga, princeza Maksima i njihove tri kćerke. Zatim, kraljičin treći sin, princ Konstantin sa svojom suprugom i decom. I još, kraljičina sestra princeza Margarita, njen suprug i njihova dva sina, princ Mauric, princ Bernard i njihove supruge. Pored upravo pomenutih, Kraljevskoj porodici pripadaju i oni koji više ne dolaze u obzir kao naslednici prestola. To je, na primer, slučaj sa kraljičinim drugim sinom, princem Frisom. On se oženio bez zvaničnog odobrenja parlamenta i time izgubio pravo nasledstva prestola. **Aktivnosti:** Na osnovu ustava, samo kraljica Beatrix, princ Vilem Aleksandar i princeza Maksima dobijaju novčanu beneficiju od države. Ostali članovi Kraljevske porodice imaju prihod od sopstvenih zarada. Novčana beneficija je suma novca oslobođena poreza. Ona se sastoji od prihoda, ličnih i materijalnih troškova. Tako je za ovu godinu kraljica dobila oko pet miliona evra, Vilem Aleksandar oko milion i trista hiljada evra, a Maksima otprilike šesto pedeset hiljada evra, ne uključujući troškove osoblja u palatama, održavanje palata, obezbeđenje, avionske letove prilikom državnih poseta i još mnogo toga. Kraljevska kuća košta državu dobrih četrdeset miliona evra godišnje. Ima mnogo ljudi u Holandiji koji ovaj iznos smatraju previsokim i koji žele da vide da Kraljevska kuća steže kaiš u vreme ekonomske krize. Beatrix, Vilem Aleksandar i Maksima su obavezani da za novac koji dobijaju predstavljaju svoju zemlju, kako kod kuće, tako i u inostranstvu. Oni su prisutni na svim premijernim okupljanjima, slavljima (kao što je Kraljičin dan) i drugim zvaničnim događajima. Oni idu godišnje u nekoliko državnih poseta i primaju inostrane čelnike država i vlada. Vilem Aleksandar i Maksima imaju i "pravi posao" u Ujedinjenim nacijama. Maksima je stručnjak u oblasti finansija i bila je, do januara ove godine, specijalni advokat Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, Ban Ki-Muna. Ona

se zalaže da finansijske usluge, kao što su osiguranja i krediti, budu dostupne širom sveta ljudima sa niskim primanjima. Vilem Aleksandar se već deset godina bavi kontrolom vode i predsednik je savetodavne grupe Ujedinjenih nacija, Voda i Higijena. Njegov cilj je da ljude učini svesnijima značaja vode i da prepolovi broj ljudi koji nemaju trajan pristup čistoj pijaćoj vodi i sanitarijama. U Holandiji radi, između ostalog, na novom zakonu o Vodi i bezbednosti Holandije protiv poplava. **Politika i kraljica:** Pre nego što je bivši Generalni sekretar Ujedinjenih nacija, Kofi Anan, postavio Vilema Aleksandra za čelnika savetodavne grupe, morao je za to prvo da dobije odobrenje premijera Balkenendea i ministra Pajsa (Ministarstvo Saobraćaja i javnih radova). To je tako zbog toga što je premijer odgovoran za ono što rade kraljica ili naslednik. To se zove ministarska odgovornost. Na ovaj način se podrobno pazi da članovi Kraljevske kuće ne priđu politici suviše blizu. Kraljičina moć je ograničena i zato je Holandija ustavna monarhija; zemljom upravlja kako kraljica tako i ministri i oni zajedno formiraju vladu. Kraljica mora da ostane nepovrediva i partijski nepristrasna. Dakle, ministri moraju da podnose izveštaj parlamentu o politici vlade, a ne kraljica. Ona je predsednik Saveta države, najvažnijeg vladinog savetodavnog organa. Ona se konsultuje sa premijerom i redovno razgovara sa ministrima i državnim sekretarima, potpisuje zakone i kraljevske odluke. Iako se parlament trudi da kraljica ispunjava samo formalnu političku ulogu, njena subjektivnost se ne može izbeći. Ona igra važnu ulogu u formiranju kabineta. Pri tome, ona traži savete, između ostalog, od potpredsednika Saveta države i predsednika Gornjeg i Donjeg doma. Na osnovu ovih saveta ona imenuje političara-istražitelja, koji dobija zadatak da istraži da li bi predložene koalicione partije mogle da formiraju uspešan kabinet. U februaru ove godine pala je Balkenendeova vlada usled mogućeg produženja boravka holandskih vojnih trupa u Oruzganu, provinciji na jugu Avganistana. Pre nego što je oformljena nova vlada, kraljica je, nakon izbora Donjeg doma, imenovala nekoliko političara- istražitelja, dok, konačno, u oktobru ove godine, nije bio oformljen Ruteov kabinet. Svaki put kada kraljica bira novog političara- istražitelja, njena odluka nosi političku i subjektivnu notu i njena uloga u politici ne može, dakle, da bude nepristrasna. Zbog toga u Holandiji ima sve više ljudi koji se zalažu za republiku, a ne monarhiju. Vreme će reći da li će se to dogoditi. ■ J. Andrić, M. Mijović

HUIDIGE POLITIEKE SITUATIE

Het politieke landschap verandert de laatste jaren sterk, zowel in België als in Nederland. In België dreigt er, na een driejarige periode van een regeringsvorming, zelfs een afscheiding.

Nederland

Als staatsvorm heeft Nederland een monarchie met een tweekamerparlement. Het tegenwoordige staatshoofd is koningin Beatrix van Oranje-Nassau wiens rol beperkt is tot een wekelijkse raadpleging met de minister-president en het benoemen van een formateur en informateur bij de vorming van een regering. De regering bestaat uit ministers onder leiding van een minister-president, terwijl het Parlement, of Staten-Generaal, uit een Eerste Kamer (75 leden) en een Tweede Kamer (150 leden) bestaat. In het Parlement van Nederland bestaat er geen kiesdrempel van 5%, (zoals in Servië) zodat in het Parlement ook partijen met maar één mandaat zetelen. Tegenwoordig is een van de problemen het grote aantal immigranten, die volgens religieuze principes zijn georganiseerd. De belangrijkste politieke partijen zijn het christen-democratische CDA (Christen-democratisch Appèl), de sociaal-democratische PvdA (Partij van de Arbeid), de liberaal-democratische VVD en D66 (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, Democratie 66) en het sociaal-ecologische Groen Links. Ook moet politicus Pim Fortuyn vanwege zijn kritische kijk op de islam en de discussie over de islamisering van de Nederlandse samenleving worden vermeld. Hij was ook een tegenstander van religieus fundamentalisme maar hij werd echter vermoord op het hoogtepunt van zijn populariteit. Aan de macht in Nederland in 2010 kwam een coalitie van rechtse partijen met de onofficiële van de Partij voor de Vrijheid van Geert Wilders. Deze partij wordt meestal als een rechtse, populistische partij. Wilders staat bekend om zijn intolerante verklaringen dat hij "de islam haat", dat moslims die in Nederland willen blijven een groot deel van de Koran op zouden moeten geven, en dat Mohammed vandaag als een terrorist zou gearresteerd worden. In het openbaar was hij van mening dat de Koran als een fascistisch boek moest verboden worden, zoals ook *Mein Kampf* verboden is. Hij stelde een belasting aan het dragen van de traditionele islamistische hoofddoek voor in het bedrag van 1500 euro per jaar. Hij pleit voor het idee om islamistische immigratie naar Nederland te verbieden en ook om degenen die reeds in Nederland zijn gevestigd te betalen om uit Nederland te vertrekken. In de campagne gebruikte hij intimidatie dat als zijn standpunten over de islam niet geaccepteerd worden, Europa en Nederland gauw "Eurabia en Nederabia" zouden worden. Als men zegt dat Nederland een cultureel tolerant land is, dan verwijst dat naar legalisatie van prostitutie en euthanasie, de mogelijkheid van het gebruik van softdrugs, evenals naar de gelijke rechten van homoseksuelen.

België

Het Koninkrijk België is een West-Europees land dat zich op een cultureel kruispunt bevindt. Het bestaat uit drie gemeenschappen: de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap. België is bestuurlijk verdeeld in drie gewesten: Vlaanderen, Wallonië

en Brussel: het hoofdstedelijke gewest. De afgelopen drie jaren is België in een politieke wanorde. De aangelegenheid van de eventuele afscheiding en onafhankelijkheid van de gewesten is zeer actueel in de laatste paar maanden. De taalkundige intolerantie; de wet volgens welke een burger van Wallonië niet voor een Franstalige partij in het Vlaamse gebied kan stemmen en omgekeerd, zijn aanwijzingen dat België staatkundig verdeeld is en zich in de toekomst wel zou kunnen splitsen. Dit probleem is zeker schadelijk voor het aanzien en de reputatie van België maar zolang de nationalistische onverdraagzaamheid bestaat, lijkt het erop dat dit probleem geen oplossing heeft. Alle leidende partijen willen onafhankelijkheid of meer autonomie voor de gewesten die op de laatste verkiezingen op 13 juni 2010 werd aangetoond. De kiezers van het Vlaams gewest hebben voor de partijen gekozen die op afscheiding aandringen. De politieke partijen en de uitslag van de verkiezingen van 2010:

Vlaanderen

Nieuw-Vlaamse Alliantie- N-VA - een separatistische partij die voor de onafhankelijkheid van Vlaanderen van Wallonië pleit, kreeg de meeste in Vlaanderen. Deze partij eist een grotere autonomie van het gewest en dreigt met afscheiding. De leider van deze partij is Bart de Wever.

Wallonië

Socialistische Partij- PS - In Wallonië onder de Franstalige kiezers is de Socialistische Partij de grootste winnaar, in overeenstemming met de traditie. Deze partij heeft verklaard dat het akkoord met de winnende partij van Vlaanderen zou proberen te gaan. De leider van deze partij is Elio Di Rupo.

Brussel

Het arrondissement Brussel- Valle- Vilvoorde, wat de bestuurlijke benaming voor Brussel is, moet ook vermeld worden. Het is tegelijkertijd ook een gerechtelijk arrondissement. Het bestaat uit twee delen: het Brusselse Hoofdstedelijke gewest en het arrondissement van Halle-Vilvoorde. De meeste Belgen beschouwen dit arrondissement als een provocatie want mensen die daar leven kunnen alleen stemmen voor Vlaamse partijen die van dit arrondissement zijn of voor Franstalige partijen uit Brussel. In oktober dit jaar hebben de Vlaamse partijen voorgesteld om dit arrondissement te verdelen. Brussel zou dan onafhankelijk zijn, terwijl Halle-Vilvoorde aan Leuven zou toegevoegd worden. De Europese Unie spreekt grotendeels over dit probleem en pleit ervoor dat België verenigd blijft. Het feit dat de pogingen om een nieuwe Belgische regering te vormen meer dan vier maanden na de verkiezingen mislukt zijn is een bewijs dat de politieke situatie een groot en serieus probleem is. ■ A. Ostojić, A.

Varga

TREKUTNA POLITIČKA SITUACIJA

Politički pejzaž se, kako u Belgiji, tako i u Holandiji, poslednjih godina znatno menja. Nakon trogodišnjeg perioda formiranja vlade, Belgiji preti čak i raskol.

Holandija

Holandija je, po svom društvenom uredjenju, ustavna monarhija sa dvodomnim parlamentarnim sistemom. Današnji šef države je kraljica Beatriks van Oranje-Nasau, čija je uloga ograničena na nedeljno savetovanje sa premijerom i imenovanje sastavljača vlade. Vladu čine ministri sa premijerom na čelu, dok se Parlament sastoji od Gornjeg doma (75 članova) i Donjeg doma (150 članova). U Parlamentu Holandije ne postoji cenzus od 5% (kao u Srbiji), tako da parlament čine i stranke sa samo jednim mandatom. Jedan od problema u današnje vreme predstavlja popriličan broj imigranata, koji su organizovani po religioznom principu. Od političkih stranaka koje su najznačajnije, izdvajaju se demohrišćanska CDA (*Christen-demokratisch Appel*), socijal-demokratska PvdA (*Partij van de Arbeid*), liberalno-demokratske VVD i D66 (*Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, Democraten 66*) i socijal-ekološka Groen Links. Treba spomenuti i kontroverznog političara Pima Fortajna, zbog svog kritičkog stava prema islamu i diskusiji o islamizaciji holandskog društva. Bio je i protivnik religioznog fundamentalizma, a na vrhuncu svoje popularnosti ubijen je iz zasede. Na vlast je, 2010. godine, došla koalicija desničarskih partija uz nezvaničnu podršku Partije slobode Herta Vildersa. Ova partija se obično klasifikuje kao ekstremno desna. Vilders je poznat po netolerantnim izjavama da "mrzi Islam," da bi Muslimani koji žele da ostanu u Holandiji trebalo da se odreknu većeg dela Kurana, te da bi Muhamed u današnje vreme bio uhapšen kao terorista. Javno je izneo stav da bi Kuran trebalo zabraniti kao fašističku knjigu, kao što je zabranjen Majn kampf. Predložio je porez na nošenje tradicionalnih muslimanskih marama u iznosu od 1500 evra godišnje. Zastupa ideju o zabrani imigracije u Holandiju Muslimanima, kao i plaćanje onima koji već žive u Holandiji, da odatle odu. U kampanji se služio zastrašivanjem da će, ukoliko njegovi stavovi o Islamu ne budu prihvaćeni, Evropa i Holandija ubrzo postati "Eurabija i Holandabija." Kada se kaže da je Holandija kulturno tolerantna zemlja, to se odnosi na legalizovanu prostituciju i eutanaziju, mogućnost korišćenja lakih droga, kao i jednaka prava homoseksualnih parova.

Belgija

Kraljevina Belgija je zapadnoevropska država koja je na kulturnoj raskrsnici. Ima tri govorna područja: holandsko na severu- Flandrija, nemačko na istoku i francusko na jugu- Valonija. Belgija je podeljena na regione: Flandrija, Belgija i Brisel. Protekle tri godine Belgija prolazi kroz veliki politički kaos. Pitanje otcepljenja i nezavisnosti pokrajina je veoma aktuelno u proteklih par meseci. Jezička netrepeljivost, zakon o tome da građanin Valonije ne može da glasa za frankofonu stranku na području Flandrije i obrnuto dokazuje da je Belgija na putu ka mogućem raskolu. Ovaj problem zasigurno šteti ugledu i reputaciji Belgije, ali, sve dok je nacionalističke netrepeljivosti, izgleda da taj problem nema rešenja. Sve vodeće partije žele nezavisnost ili pak veću autonomnost

svojih pokrajina što se i pokazalo na poslednjim izborima 13. juna 2010. godine, kada su glasači regiona Flandrije glasali za stranke koje insistiraju na otcepljenju. Političke stranke i rezultati izbora 2010. godine:

Flandrija

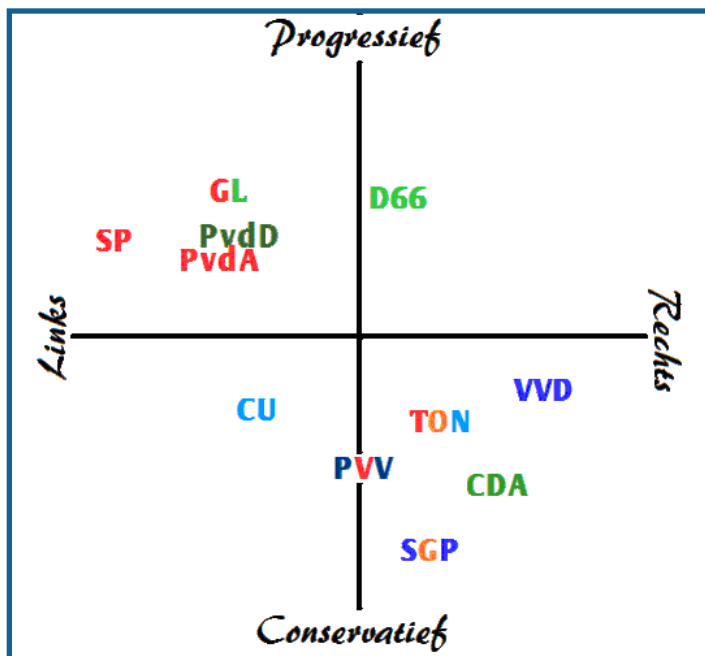
Novi Flamanski Savez (NVA)- separatistička stranka koja zagovara nezavisnost flamanskog od frankofonog dela, dobila je najviše glasova u Flandriji. Ova stranka traži veću samostalnost regiona i preti otcepljenjem. Vođa ove partije je Bart de Vever.

Valonija

Socijalistička stranka (PS)- u Valoniji, među frankofonim biračima, veliki pobednik je, u skladu sa tradicijom, Socijalistička stranka. Ova stranka je izjavila kako će da pokuša da nađe zajednički jezik sa pobedničkom strankom Flandrije. Vođa ove partije je Elio Di Rupo.

Brisel

Treba takođe spomenuti i Brisel-Hale-Filford, koji je uobičajen naziv za okrug Brisela. To je istovremeno i sudski okrug. Sastoji se iz dva dela: okruga Brisela kao glavnog grada i okruga Hale Filford. Ovaj okrug izaziva negodovanje kod većine Belgijanaca jer ljudi koji žive u tom okrugu mogu da glasaju samo za flamanske partije koje su na teritoriji okruga i za frankofone partije na teritoriji Brisela. U oktobru ove godine su flamanske partije predložile da se ovaj okrug подели. Tako bi Brisel bio samostalan, dok bi se okrug Hale-Filford dodao Luvenu. Evropska Unija uveliko govori o ovom celokupnom problemu, zalažući se za to da Belgija ostane ujedinjena. Da je ova politička situacija veliki i ozbiljan problem svedoči i činjenica da su, više od četiri meseca nakon izbora, pokušaji da se formira nova belgijska vlada neuspešni. ■ A. Ostojić, A. Varga

POLITIEK DRAAIT OM MACHT

Men zegt dat politiek en geloof twee dingen zijn waar je geen discussies over moet voeren omdat mensen het nooit met elkaar eens zullen zijn. Dus, geen discussie dit keer, maar wel een algemene terugblik naar het huidige politieke klimaat in Nederland en België.

Nederland

De politieke macht van koningin Beatrix en PVV-leider Geert Wilders roept veel discussies op als het om de huidige Nederlandse politiek gaat. Als je Nederlandse nationale kranten doorbladert, zie je dat bijna alles wat deze twee mensen doen of zeggen onmiddellijk als 'breaking news' wordt gecategoriseerd.

Heeft de koningin ook politieke macht?

Volgens de grondwet heeft Nederland geen scheiding der machten in klassieke zin. De Staten-Generaal en de Regering (Koningin en Ministerraad) delen samen de wetgevende macht.

Grondwettelijk is de macht van koningin zeer beperkt. Toch is er soms ophef als er gesuggereerd wordt dat de koningin invloed uitoefent.

Geert Wilders is, als iemand die het kabinet-Rutte steunt, machtiger dan ooit. Volgens de oppositie is hij degene die aan de touwtjes trekt, want het kabinet kan immers niet zonder zijn steun.

Politieke partijen als PvdA, D66 en GroenLinks hebben al laten weten dat de koningin een louter ceremoniële functie zonder politieke invloed zou moeten hebben, schrijven de Nederlandse dagbladen.

Ze menen dat Scandinavische landen een lichtend voorbeeld zijn waar de rol van het koningshuis uitsluitend ceremonieel is. Er wordt benadrukt dat Nederland net als België een van de weinige westerse landen is waar het staatshoofd ook staatsrechtelijke macht heeft.

België

Momenteel bevindt België zich in een kritieke en chaotische periode. De nationale gevoelens bloeien, de Vlaamse separatisten hebben bij de laatste verkiezingen de overwinning behaald. Alles duidt er dus op dat op de kaart van Europa nieuwe landen het licht zullen zien. Het is echter duidelijk te merken dat de leider van de Socialistische Partij (SP), Elio Di Rupo, een oplossing voor deze, onbeantwoorde vraag in zijn programma zoekt.

Terwijl politica zich met de mogelijke kloof en het actuele probleem Brussels-Halle-Vilvoorde bezighouden, blijkt het dat de koninklijke familie daarvan profiteert. Hoewel de functie van de koning Albert II in praktijk ceremonieel is (het zou toch gemeld moeten worden dat hij aan de vorming van het kabinet deelneemt en dat zijn mening ook vandaag de dag gewaardeerd is), blijkt het dat hij de huidige politieke onstabiliteit voor zichzelf ten nutte zou willen maken. Zijne Majesteit vertoont al lang zijn interesse voor de bevolking en hun behoeften waarmee hij zijn reputatie verbetert. Het is ook mogelijk dat hij vermoedt dat zijn koninkrijk misschien dichtbij het einde staat, en dat hij daarom probeert zijn plaats in de raad veilig te stellen aangezien die raad beslissingen zal nemen over het komende lot van de toenmalige/toekomstige Belgen, of wat hun naam ook zou zijn. ■ N. Živković

POLITIKA SEVRTI OKO MOĆI

Kažu da su politika i vera dve stvari oko kojih nema potrebe voditi diskusiju, jer se ljudi nikada neće usaglasiti. Ni ovoga puta neće biti diskusije, već jednog sveopšteg osvrta na trenutnu političku klimu Holandije i Belgije.

Holandija

Politička moć kraljice Beatriks i lidera Partije slobode Herta Vildersa, podstiče mnoge rasprave kada je reč o političkoj sceni Holandije. Ako prelistate holandske nacionalne novine, videćete da se skoro sve što njih dvoje urade ili kažu istog trena pojavi kao 'breaking news'.

Ima li kraljica i političku vlast?

Po ustavu u Holandiji nema podele vlasti u klasičnom smislu reči. Holandski Parlament i Vlada (kraljica i Savet ministara) zajedno dele zakonodavnu vlast.

Ustavom je moć kraljice ograničena. Ponekad ipak nastane komešanje ukoliko se podstakne priča o tome kako kraljica vrši uticaj.

Hert Vilders je, kao neko ko podržava Ruteov kabinet, moćniji nego ikada. Opozicija smatra da je on taj koji vuče konce, jer kabinet ipak ne može bez njegove podrške.

Holandski dnevници pišu da su političke stranke poput PvdA, D66 i GroenLinks već dale do znanja da bi kraljica trebalo da ima čisto ceremonijalnu funkciju bez političkog uticaja.

Oni smatraju da su skandinavske zemlje izvanredan primer, jer je uloga kraljevske kuće u ovim zemljama isključivo ceremonijalna, i naglašavaju da je Holandija, kao i Belgija, jedna od malobrojnih zemalja gde šef države ima i ustavnu vlast.

Belgija

Belgija se trenutno nalazi u veoma kritičnom i haotičnom razdoblju. Nacionalna osećanja bujaju, flamanski separatisti su odneli pobjedu na poslednjim izborima. Sve se čini da će na karti Evrope osvanuti nove države. Međutim, vođa Socijalističke stranke u Valoniji (SP), Elio Di Rupo, u svom programu se jasno zalaže za pronalaženje rešenja za ovo, još uvek otvoreno pitanje.

Dok se političari zabavljaju oko mogućeg rascepa i aktuelnog Brisel-Hale-Filford problema, čini se da kraljevskoj porodici to ide u korist. Iako je funkcija kralja Alberta Drugog praktično ceremonijalna (treba pomenuti da ipak učestvuje u formiranju vlade i da se njegovo mišljenje i danas ceni), izgleda da trenutnu političku nestabilnost pokušava da preuzme u svoju korist.

Njegovo visočanstvo već odavno pokazuje interesovanje za građane i njihove potrebe, dižući time svoj rejting. Moguće je da i on sluti da se njegovom kraljevstvu možda bliži kraj, te se stoga trudi da obezbedi svoje mesto u odboru koji će odlučivati o daljoj sudbini tadašnjih Belgijanaca, ili kako god se budu zvali. ■ N. Živković

NEDERLANDERS IN HOLANĐANI U SERVIË SRBIJI

In een gezellige kroeg in Belgrado hebben we een kort gesprek met Hans de Korte, verkoper uit Nuenen die al jarenlang tussen Servië en Nederland voor VDL (Van der Leegte) werkt, een Nederlands bedrijf uit Eindhoven. Hij was in Belgrado want VDL heeft de intentie om het Servische bedrijf Ikarbus te kopen. Een Nederlandse man die echt verliefd op Servië is.

Wanneer bent u voor de eerste keer in Servië gekomen en wat wist u toen over Servië?

Ik was voor de eerste keer in 2000 in Servië. Ik wist alleen wat ik uit de krant had gelezen en van het nieuws had gehoord. Dat Servië een communistisch land was. Met heel veel gevaarlijke mensen. Gewoon geen goede dingen.

Waarom vindt u Servië zo'n mooi land? Wat waren de dingen waardoor u verliefd raakte op het land?

Wat ik mooist in dit land vind zijn de mensen, de gastvrijheid, de cultuur en natuurlijk het eten.

Hoe groot zijn de investeringen van VDL?

We investeren in Servië nu ongeveer 20 tot 50 miljoen euro. We zijn nu hier voor een samenwerking met Ikarbus dus het is mogelijk dat onze investeringen zullen toenemen in de toekomst.

Denkt u dat Servië een goed land voor investeren is? Is Servië een optie voor grotere investities in de nabije toekomst?

Absoluut. Vanwege het vakmanschap en nogmaals de mentaliteit van de mensen. En het is voor mij ook heel belangrijk dat we hier veel producten verkocht hebben. Dus Servië is een belangrijke markt. We gaan hier bussen maken en zullen ze in het buitenland verkopen en dat proberen we te doen met zo veel mogelijk onderdelen uit Servië.

Denkt u dat mensen die in Servië Nederlands spreken Nederlandse bedrijven kunnen helpen? Hoe belangrijk is het iemand hier te hebben die Nederlands kan spreken?

Absoluut. Want we spreken de taal niet. Het is heel belangrijk dat we hier een contactpersoon hebben die de Servische taal spreekt en het Nederlands kent, en dat hij of zij een verbinding is tussen de centrale in Nederland en hier in Servië. Iemand waarmee we kunnen communiceren.

Iedereen kent wel de mentaliteitsverschillen tussen Serviërs en Nederlanders. Hoe denkt u over de werkgewoontes van Nederlanders en Serviërs?

Ik denk dat de werkmentaliteit in Servië beter is dan in Nederland. Wij willen veel verdienen en weinig werken. We hebben veel luiere mensen. In Servië werken mensen harder, zo'n groot verschil. Als je nu in de fabriek kijkt, dan doen de mensen vaak niets. Maar dat is begrijpelijk want ze hebben geen werk. Ik denk dat als mensen werk hebben in Servië en ze worden op een juiste manier gemotiveerd, dan heb je hier goede, hardwerkende arbeiders.

Wilt u hier in Servië blijven wonen?

Ja, dat wil ik wel, graag, maar mijn vrouw wil niet. We hebben een kleinzoon, ik ben grootvader, en mijn vrouw gaat niet mee. Maar ik zou hier best willen wonen.

Dank u wel, Hans, voor uw tijd.

Geen dank. ■ V. Nikolić

Uprijatnom ambijentu jedne od beogradskih kafana, razgovarali smo sa Hansom de Kortom, trgovcem iz Nuenena koji godinama radi za VDL (Van der Leegte), holandsku kompaniju na relaciji Srbija-Holandija. Ovaj put bio je sa delegacijom VDL-a u Beogradu zbog pripajanja domaćeg Ikarbusa njihovoj kompaniji. Iskoristili smo priliku i postavili gospodinu Hansu nekoliko pitanja, s obzirom da znamo da je zaljubljen u Srbiju.

Kada ste prvi put bili u Srbiji i šta ste tada znali o ovoj zemlji?

Prvi put sam bio ovde 2000. godine. Znao sam samo ono što sam čitao u novinama i šta sam slušao na vestima. Da je Srbija komunistička zemlja, sa puno opasnih ljudi. Uglavnom ništa dobro.

Šta je to što čini Srbiju toliko lepom, odnosno, šta vas je nateralo da se zaljubite u ovu zemlju?

Ono što smatram najlepšim u ovoj zemlji su ljudi, gostoprimstvo, kultura i, naravno, jelo!

Kolike su investicije VDL-a u Srbiji?

Naše investicije iznose otprilike 20-50 miliona eura. Ovde smo zbog spajanja Ikarbusa sa našom kompanijom, pa će investicije verovatno biti veće u narednim godinama.

Mislite li da je Srbija pogodna zemlja za investicije? Da li je Srbija opcija za neke veće investicije u budućnosti?

Svakako. Prvenstveno zbog stručnog kadra i mentaliteta ljudi. Ono što je meni takođe bitno je što smo uspeli da prodamo dosta proizvoda ovde, tako da je Srbija i pogodno tržište. Proizvođićemo autobuse ovde koje ćemo prodavati i van zemlje i to ćemo pokušavati da uradimo sa što više delova iz Srbije.

Da li ljudi koji govore Nizozemski u Srbiji mogu biti od pomoći holandskim firmama? Koliko je važno imati nekog u Srbiji ko govori oba jezika?

Naravno da mogu, jer mi ne govorimo srpski. Potreban je neko ko govori srpski i zna holandski da bi predstavljao neku vrstu veze između predstavništva i centrale u Holandiji. Neko sa kim možemo da komuniciramo.

Svako zna o razlikama u mentalitetu naša dva naroda. Recite nam nešto o radnim navikama u Holandiji i Srbiji.

Mislim da su radne navike u Srbiji bolje nego u Holandiji. Mi smo navikli da puno zaradjujemo, a malo radimo. Imamo veliki broj lenjih ljudi. Ljudi u Srbiji mnogo vrednije rade, velika je razlika. Ako pogledate sad fabrike, videćete ljude koji ne rade ništa. To je samo zato što nema posla. Mislim da biste, kada bi bilo posla i kada bi ljudi bili motivisani na pravi način, ovde imali mnogo vrednih radnika.

Planirate da ostanete u Srbiji?

Da, vrlo rado, ali moja žena to ne želi. Imamo unuka, postao sam deda i moja žena ne želi zbog njega da pođe sa mnom. Ali bih svakako želeo da živim ovde.

Hvala vam, Hans, na izdvojenom vremenu.

Nema na čemu. ■ V. Nikolić

DRIE NEDERLANDSE CONCERTEN OP INTERZONE

Van 21 tot 25 oktober hield het INTERZONE Festival voor Actuele Muziek zijn elfde editie met ook deze keer veel ruimte voor avontuurlijke, geïmproviseerde muziek. Met de komst van maar liefst drie groepen uit Nederland werd deze traditie geëerd: met de groovy tango van The Mental Chamber Orchestra, de Balkanese invloed binnen het Kaaskwartet en de poëtische benadering van muziek door Hanneke de Jong. Ze traden op in Novi Sad, Zrenjanin en Subotica.

De zeven musici die tijdens Interzone optraden hebben twee dingen gemeen: ze zijn afgestudeerd op de muziekacademie in Arnhem en ze zijn actief voor het AMP: het Arnheems Muziek Platform. Het AMP is een initiatief van musici en jonge componisten die te weinig gelegenheid hadden hun eigen werk ten gehore te brengen, en daarom hun eigen podium creëerden. De tweede overeenkomst is dat ze alle zelf hun eigen spannende muziek maken.

Kaaskwartet

Tessa Zoutendijk, de leider van het Kaaskwartet, lacht en praat graag. Niet alleen met mensen maar ook met haar viool. Zo ziet ze ook de muziek van het Kaaskwartet: "Je kunt een muziekstuk spelen van het papier, van de muzieknoten. Maar daarnaast kun je improviseren. Dat is als een goede conversatie, zoals vrienden praten die elkaar begrijpen, maar dan een conversatie tussen muziekinstrumenten. Er kan overeenkomst zijn, of een meningsverschil, maar er is begrip van wat de ander wil zeggen... Dat is de manier waarop we spelen."

Zo ging het ook tijdens het concert. Het kwartet begint bijvoorbeeld met Bach, het toppunt van klassiek. Maar dan... geleidelijk komen de dissonanten. Een violsnaar glijdt uit, dan loopt het hele kwartet uit de hand, totdat – tot verrassing van het publiek – het spel verandert in een nummer van de hard rockband ACDC. En toch: het is nog steeds een strikkwartet die speelt.

Het concert eindigde met een versie van het Macedonische lied 'Jovano, Jovanke' dat met alle tussentijdse, opzweepende improvisaties wel tien minuten duurde. Tessa, na het concert: "ik was een paar keer in Roemenië. Daar had ik een Roma-vioolspeler als leraar. Dat is zulke prachtige, opwindende muziek! O, ik hou van die onregelmatigheden, die heerlijke muzikale frictie!"

Kijk & Luister op: www.myspace.com/kaaskwartet

Mental Chamber Orchestra

Het Mental Chamber Orchestra, bestaande uit Tjerk van der Ham op piano en vibrandoneon, Tessa Zoutendijk op viool en Johanna Stein op cello, lieten het festivalpubliek horen hoe klassieke muziek kan swingen.

Van der Ham vermengt de passie van flamenco en tango met de swing van rock en funk, en de improvisaties die op het moment van het concert ontstaan. Tjerk karakteriseert de muziek als kamermuziek met het volume van een heel orkest. "Het is een kleine bezetting van drie mensen maar we spelen als een big band. Maar we zijn niet alleen orchestraal, we zijn ook 'mentaal', wat betekent: verrassend, vreemd, aangenaam gestoord. Misschien klinken we als het orkest van een gesticht, maar wel een goed orkest."

Het publiek kon al die gekheid wel waarderen.

Luister op: www.myspace.com/mentalchamberorchestra#ixzz0z3q2AEf5

Ear Shaken Pieces

Singer-songwriter Hanneke de Jong houdt van Shakespeare. Haar inspiraties op deze klassieke dichter en toneelschrijver leidden tot haar eigen, moderne interpretaties, tot wat zij noemt Shakespeariences. Een anagram daarvan bracht haar tot de titel van haar concert (en cd): Ear Shaken Pieces.

Met haar betoverende stem nam zij haar publiek mee op een muzikale reis naar de mysteries van haar dramatische helden: Othello en zijn jalouzie, Julia op het balkon, en de Midzomernachtsdromen van het nachtelijke bos, gezongen in het Engels of in een Nederlandse vertaling. Zij op haar akoestische gitaar en Tjerk van der Ham op piano, met op de achtergrond de filmanimaties van Jonas de Witte. Veel bezoekers gaven het na afloop toe: het Nederlands klinkt veel melodieuzer dan de 'ch ch'-keelklank. ■

M. Leeraert

TRI HOLANDSKA KONCERTA NA FESTIJALU INTERZONE

Jedanaesti Festival aktuelne muzike Interzone održao se od 21. do 25. oktobra, ustupajući dosta prostora avanturističkoj, improvizovanoj muzici. Ova tradicija počastvovana je dolaskom svega tri benda iz Holandije: groovy tango sastav The Mental Chamber Orchestra, uticaj Balkana u Kaaskwartet-u i poetski pristup muzici Haneke de Jong. Nastupali su u Novom Sadu, Zrenjaninu i Subotici.

Seдам muzičara koji su nastupali za vreme Interzone-a imaju dve zajedničke stvari: diplomirali su na muzičkoj akademiji u Arnemu i aktivni su u AMP-u: Arnejskoj muzičkoj platformi. AMP je nastao kao inicijativa muzičara i mladih kompozitora, koji nisu imali mnogo prilika da nastupaju, da stvore svoju sopstvenu binu. Druga zajednička osobina je da svi sami prave svoju uzbudljivu muziku.

Kaaskwartet

Tesa Zautendejk, vođa Kaaskwartet-a, rado se smeje i priča. Ne samo sa ljudima, već i sa svojom violom. Tako ona vidi i muziku Kaaskwartet-a: "Kompoziciju možeš da sviraš sa papira, iz nota. Takođe možeš i da improvizuješ. To je kao dobar razgovor, kao što pričaju prijatelji koji se međusobno razumeju, s tim što je ovo razgovor između muzičkih instrumenata. Može doći do saglasnosti, ili do nesuglasica, ali postoji razumevanje za ono što drugi hoće da kaže...Na taj način mi sviramo." Tako je bilo i za vreme koncerta. Kvartet počinje, na primer, Bahom, vrhuncem klasične muzike. Ali onda... postepeno dolaze disonance. Treperenje viole isklizava, cela stvar se omiče kontroli benda, sve dok se – na iznenađenje publike – performans ne pretvori u numeru hardrok benda ACDC. Ali ipak: to još uvek svira gudački kvartet.

Koncert se završio verzijom makedonske pesme "Jovano, Jovanke", koja je sa svim usputnim, živahnim improvizacijama trajala dobrih deset minuta. Tesa, posle koncerta: "Nekoliko puta sam bila u Rumuniji. Tamo me je podučavala violistkinja romske nacionalnosti. To je tako divna, uzbudljiva muzika. Oh, volim te nepravilnosti, to prijatno muzičko trenje!"

Mental Chamber Orchestra

Mental Chamber Orchestra, sastavljen od Tjerka van der Hama za klavirom i vibrandoneonom, Tese Zautendejk za violom i Johane Stein za čelom, pokazali su publici kako klasična muzika može da „svinguje“. Van der Ham spaja strast flamenka i tanga sa svingom roka i fanka, kao i improvizacijama koje nastaju u trenutku. Tjerk opisuje ovu muziku kao kamernu, sa jačinom celog orkestra. „Ovaj mali sastav čini troje ljudi, ali sviramo kao big band. Ipak, mi nismo samo orkestralni, mi smo i „mentalni“, što znači: iznenađujući, čudni, prijatno poremećeni. Možda zvučimo kao orkestar neke duševne bolnice, ali ipak dobar orkestar. Svu tu ludost publika je umela da ceni.

Ear Shaken Pieces

Kantautorica Haneke de Jong voli Šekspira. Njena inspirisanost ovim klasičnim pesnikom i dramskim piscem dovele su do njenih sopstvenih, modernih interpretacija, do onoga što ona naziva Shakespearieces. Anagram izvučen iz toga doveo ju je do naziva njenog koncerta (i cd-a): Ear Shaken Pieces.

Svojim očaravajućim glasom pvela je publiku na muzički put do misterija svojih dramskih heroja: Otelo i njegova ljubomora, Julija na balkonu, kao i San letnje noći jedne šume, ispevanih na engleskom ili holandskom jeziku. Ona za svojom akustičnom gitarom i Tjerk van der Ham za klavirom, sa filmskim animacijama u pozadini za koje se pobrinuo Jonas de Vite. Po završetku, veliki broj posetilaca je priznao: Holandski zvuči dosta melodičnije od grlenog „ch ch“. ■ M. Leeraert

HARRY MULISCH

(1927-2010)

Ze zeiden over hem, zei hij over zichzelf

'Nu hoef ik nog maar dood te gaan en dan kan het feest beginnen', zei Mulisch, cynisch maar echt briljant. Hij was geniaal, arrogant, geestig, goedgekleed en de schrijver van een indrukwekkend oeuvre. 'In Nederland ben ik wereldberoemd', zei hij ooit in valse bescheidenheid tegen de Duitse pers. Vertalingen van zijn boeken zijn over de hele wereld te vinden, waarbij de roman *De Aanslag* de grootste bekendheid geniet. Wie was deze schrijver die nooit de Nobelprijs won, maar wel een planetoïde naar hem vernoemd kreeg?

'Door sommige mensen werd hij ervaren als arrogant. Maar hij was juist enorm aimabel en benaderbaar. Uitspraken die hij over zichzelf deed, waren zelfspot en ironisch, al zag niet dat iedereen', zegt collega-schrijver Joost Zwagerman.

Mulisch praatte over zijn leven met enthousiasme. Volgens hem was hij altijd jong.

'Zeventien is de leeftijd van mijn ziel. Toen ik zeventien was, wilde ik een boek schrijven dat zou gaan over Alles. Meer jongens hebben dat. Maar als die vijftig zijn, vinden ze zoiets kinderachtig. Ik niet. Ik ga het dóen, dacht ik, en niet mijn eigen vader worden. Het kind is de vader van de man!' zei hij.

'Als ik nu bij de kapper zit, zie ik wit haar en rimpels. Maar in de kapperspiegel zie ik niemand anders dan ik zag toen ik twaalf was. Tachtig ben je voor de anderen. Je hebt mensen die op hun kindertijd terugkijken als op iets wat totaal voorbij is. Heb ik niet. Je verandert natuurlijk, maar dat wat verandert, verandert niet. Dit is een hegeliaanse paradox, dus het is vermoedelijk waar. Al ben je anders, je bent nog steeds dezelfde.'

'Toen ik jong was, deed ik meer tegelijk: katekwaad uithalen, meesterwerken schrijven, én tot vier uur 's nachts op sociëteit De Kring zitten. Dat is een beetje aangepast. Maar de nieuwsgierigheid is gebleven. Ik zal nooit zeggen dat ik alles al heb gezien. Toen ik 65 was, kreeg ik een zoon; nou, die had ik niet al gezien. Tenminste, ik niet.'

'U hebt het begrepen, ik ben een groot schrijver.'

En die schrijver leeft niet meer. Het feest is begonnen. ■ A. Milisavljević

HARI MULIŠ

(1927-2010)

Rekli su o njemu, rekao je o sebi

'Treba još samo da umrem i zabava počinje', rekao je Muliš. Ciničan, ali nadasve brilijantan.

Bio je genijalan, arogantan, duhovit, dobro obučen i pisac impresivnog opusa. 'U Holandiji sam svetski poznat', govorio je s lažnom skromnošću za nemačku štampu. Prevođa njegovih dela mogu se naći širom sveta, gde roman *'Atentat'* uživa najveću popularnost. Ko je bio pisac koji nikada nije dobio Nobelovu nagradu, ali je jedna planetarna nagrada dobila ime po njemu?

'Neki ljudi su ga doživljavali kao arogantnog, ali on je zapravo bio veoma društven i pristupačan. Izjave koje je davao bile su na svoj račun i ironične, ali to nisu svi videli', kaže pisac Joust Zvaherman.

Muliš je pričao o životu sa entuzijazmom. Po njegovom mišljenju, on je uvek bio mlad.

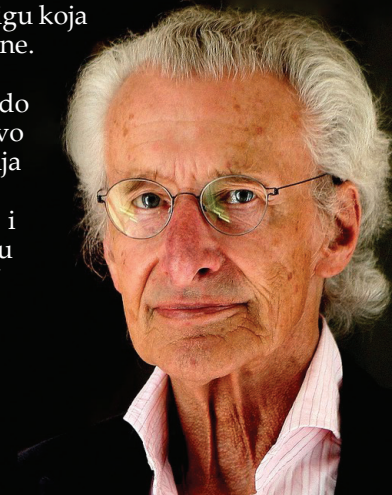
'Moja duša ima sedamnaest godina. Kada sam imao sedamnaest godina želeo sam da napišem knjigu koja bi govorila o Svemu. Dosta mladića to želi, ali kada napune pedeset, to im se čini neozbiljno. Meni ne. Ja ću to uraditi, mislio sam, a ne da postanem sopstveni otac. Dete je otac čoveka', govorio je.

'Kada sedim kod frizera, vidim sedu kosu i bore, ali tu, u ogledalu frizera, ne vidim nikog drugog do sebe kada sam imao dvanaest godina. Osamdeset imaš za druge. Imate ljude koji na svoje detinjstvo gledaju kao na nešto što je davno prošlo. Ja ne. Menjate se, naravno, ali to što se promeni ne menja ništa. To je hegelovski paradoks, tako da je verovatno ispravan. Ako ste drugačiji, i dalje ste isti.'

'Kada sma bio mlađi radio sam više stvari istovremeno: pravio nestašluke, pisao remek-dela i ostajao do četiri ujutru u društvu 'Krug'. To je već prošlo, ali radoznalost je ostala. Nikada necu reći da sam već sve video. U šezdeset i petoj sam dobio sina: dobro, nisam ga još video. Bar ne ja.'

'Da, razumeli ste, ja sam veliki pisac.'

A ovaj pisac nije više živ. Zabava je počela. ■ A. Milisavljević

HET JAAR VAN DE KREEFT

HUGO CLAUS

Toen ik dit boek begon te lezen, dacht ik al na een paar pagina's: 'te veel seks'. Dat was de gedachte die ik lang in mijn hoofd heb vastgehouden, totdat ik helemaal besepte wat Claus op deze manier wilde tonen en dat hij daarin zeer succesvol was.

Zo verrassend is dat eigenlijk niet, gezien het feit dat vitaliteit één van de belangrijkste kenmerken van zijn literaire werk is. In zijn geschriften hield hij zich bezig met seksuele, familiale en maatschappelijke relaties.

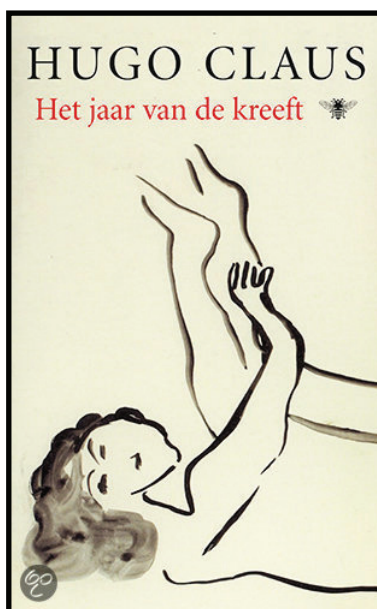
Verbazingwekkend is zijn vermogen om van een bijna obscene handeling een leeservaring te creëren van een onbeschrijfelijk krachtige en obsessieve liefde die tussen de twee hoofdpersonages van deze roman bestaat.

Ik was verrast door de banaliteit van zijn beschrijving, door de dialoog van de geliefden, hun woordenschat. Claus is echter een schrijver die erin slaagt om over frivoliteit en realisme zonder verfraaiing en verpakking in cadeaupapier te schrijven, maar hij maakt dar niet alleen een slechte vulgariteit van.

Wat me meer verbaast is het realisme waarmee Claus de lezer weet te betoveren - in die mate dat hij een gevoel van medelijden en mededogen bezit, en ook een onverwachte toestroom van schoonheid in de vorm van één of twee doeltreffende zinnen, wanneer het niet verwacht wordt, en die bovendien aan het geheel een nieuwe betekenis geven, een mooiere dimensie

Toni, de vrouw die het hoofdpersonage Pierre helemaal betoverd heeft, die hem voortdurend verlaat als hij erin slaagt om dichterbij haar te komen en die hem laat lijden en hem hopeloos in de liefde laat verzinken, is geen grote verleidster, noch de mooiste vrouw die je adem doet stoppen. Ze is een gewone, onbedorven vrouw die totaal anders is dan hij, die in chaotische omstandigheden leeft, en niet bereid is zich met de problemen te confronteren.

Pierre is een rijke meneer die hulpeloos verliefd op haar is en zich vaak niet bewust is waarom dat zo is. Hij merkt al haar gebreken, de onvolkomenheden van haar lichaam, haar geestelijke onregelmatigheden, maar er is geen macht die zijn impressie over haar kan verscheuren, de indruk van haar enge, vreemde schoonheid en over de kracht die ze in

haar onvolkomenheden bezit.

De symboliek van de roman zit in de titel en al aan het begin geven de verzen van Apollinaire aan wat voor soort lot dit cynisch genoemde liefdesavontuur zal beleven: "Onzekerheid, o mijn genot, U en ik gaan wat dit betreft net als de kreeften achterwaarts, achterwaarts."

Dit motief wordt tot leven gebracht door Toni's dierenriemteken, door Pierres vloeken die hij elke keer uitspreekt wanneer hij hulpeloos verlaten wordt, vóór de liefde die van hem weg gaat; dit motief dat tot leven wordt gebracht door de dood.

Claus werkt dit motief langzamerhand uit, net als een ziekte die in het lichaam van Pierres wilde muze bloeit. Zoals ook hun nabijheid tot vernieling wordt.

De gevoeligheid en overtuigingskracht waarmee de auteur Toni's einde beschrijft, de vrees van Pierre om haar ziek te zien,

de onverzadigbare woede wanneer hij beseft dat het uiteindelijk voorbij is, kunnen de lezer niet ongeroerd laten. Er zijn een paar zeer ontroerende momenten, zoals de scène waarin Pierre zich de vroegere terloops mooie Toni herinnert, de scène van de crematie of het moment waarop hij in de ogen van haar dochter haar ogen wil zien en zijn boosheid wil uiten, omdat ze hem heeft verlaten, omdat ze wegliep en haar opnieuw heeft gewonnen, die wonderlijke vrouw, zijn "heidens altaar".

Zij, Moeder-de-Poeder, zoals haar dochter haar heeft genoemd, met deze bijnaam die door pure, kinderlijke onschuld gemaakt werd en geïnspireerd werd door drugsgebruik; aan het eind wordt daadwerkelijk het poeder, ongrijpbaar, vrij, ver weg van hem, altijd aanwezig met de geest, maar niet met het lichaam, bevestigd onder zijn huid. Net zoals het altijd is geweest.

Dit is Claus' autobiografische roman, geïnspireerd door zijn liefdesverhouding met actrice Kitty Courbois. De roman werd voor het eerst gepubliceerd in 1972 in Amsterdam en in 2010 gaf Laguna de Servische editie uit die door Ivana Šćepanović werd vertaald. De roman werd in 1975 ook verfilmd door Herbert Curiel. Dit is een boek dat Claus' genialiteit op een zeer begrijpelijke en toegankelijke manier aan toont, een boek dat gelezen moet worden. Mijn vriendelijke aanbevelingen. ■ **O.Vranić**

GODINA RAKA

HUGO KLAUS

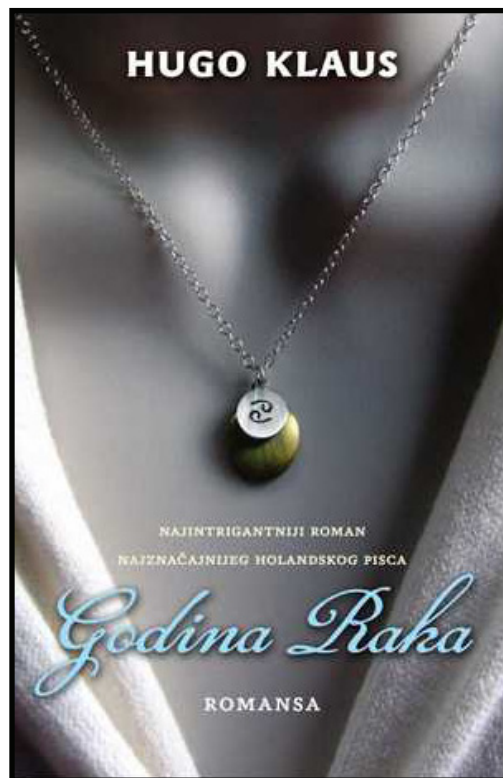
Kada sam počela da čitam knjigu, pomislila sam već nakon nekoliko strana: 'previše seksa'. To je bila misao koja me je još dugo držala, sve dok nisam u potpunosti uvidela šta Klaus takvim pisanjem želi da iskaže i da je u tome i veoma uspешan.

To zapravo nije ono što je začuđujuće, s obzirom na to da je vitalizam jedna od glavnih karakteristika njegovog književnog opusa i da se u svojim delima bavio kako seksualnim, tako i porodičnim i društvenim odnosima. Začuđujuća je njegova moć da od gotovo prostačkog čina uspeva da stvori doživljaj neopisivo snažne i opsesivne ljubavi koja postoji između dva glavna lika ovog romana.

Izenadila me je banalnost njegovih opisa, dijalozi ljubavnika, njihov rečnik. Međutim, Klaus je izvrstan pisac koji uspeva da piše o prizemnosti, o realnosti, bez ulepšavanja i umotavanja u ukrasni papir, a da ne stvori od toga samo puk prostakluk. Ono što me je još iznenadilo, jeste realističnost kojom Klaus uspeva da omađija čitaoca do te mere da stekne osećaj sažanjenja i saosećanja, kao i neočekivani priliv lepote u vidu jedne ili dve efektne rečenice, u trenutku kada to ne očekujete, a one pritom čitavoj celini donesu novi smisao, lepšu dimenziju.

Toni, žena koja je potpuno zaludela glavnog junaka Pjera, koja ga napušta kad god uspe da joj se približi i ostavlja ga u patnji, beznadežno zaljubljenog, nije nikakva velika zavodnica niti lepotica koja ostavlja bez daha. Ona je jedna sasvim obična, priprosta žena, koja se potpuno razlikuje od njega, koja živi haotičnim životom, nespremna da se suoči sa problemima.

Pjer je bogati gospodin koji je bespomoćno zaljubljen u nju, a da često nije ni svestan zbog čega. On u potpunosti primećuje sve njene mane, nepravilnosti njenog tela, nepravilnosti njenog duha, ali nikakva sila ne može narušiti impresioniranost tom zastrašujuće čudnom lepotom i moći koju ona poseduje u svojoj nesavršenosti.

Simbolika romana postoji u samom naslovu, a već na početku Apolinerovi stihovi ukazuju na to kakvu će sudbinu doživeti ova, cinično nazvana, romansa: „Nesigurno, o kakve divote, ti i ja napredujemo kao rakovi, unazad, unazad.“

Ovaj motiv raka oživljen je u Toninom horoskopskom znaku, u Pjerovim kletvama koje izgovara svaki put kada ostaje nemoćan pred ljubavlju koja mu uzmiče; oživljen je kroz smrt.

Klaus ovaj motiv razvija postepeno, baš kao što bolest buja u telu divlje Pjerove muze. Kao što se postepeno raspada i njihova bliskost.

Osećajnost i ubedljivost kojom Klaus opisuje Tonin kraj, Pjerov strah da je vidi bolesnu, nezajažljiv bes kada shvata da je konačno gotovo, ne mogu čitaoca ostaviti ravnodušnim. Postoji nekoliko veoma dirljivih scena poput trenutaka u kojima se Pjer seća nekadašnje nemarno lepe Toni, poput scene kremacije ili trenu kada želi da u očima njene ćerke ugleda

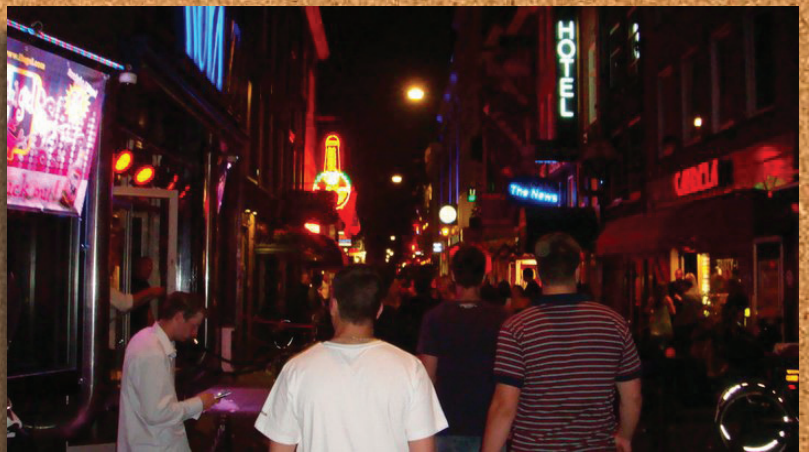
njene oči i da iskali svoj bes zato što ga je ostavila, što je pobjegla i što je još jednom pobedila, ta čudesna žena, njegov „paganski oltar“.

Ona, Prašak Mama, kako ju je njena ćerka zvala, tim nadimkom stvorenim čistom dečijom nevinošću, a inspirisanim konzumacijom droge, na kraju zaista i postaje prah, neopipljiva, slobodna, rasuta daleko od njega, večno prisutna duhom, ali ne i telom, uvučena pod njegovu kožu. Baš kao što je oduvek i bila.

Ovo je Klausov autobiografski roman, inspirisan ljubavnom vezom sa glumicom Kiti Kurboa. Prvi put je objavljen 1972. godine u Amsterdamu, a 2010. godine, u prevodu Ivane Šćepanović, Laguna je objavila srpsko izdanje.

Roman je takođe doživeo i ekranizaciju 1975. godine u režiji Herberta Kurila.

Ovo je knjiga koja dočarava Klausovu genijalnost na jedan sasvim razumljiv i dostupan način, knjiga koju treba pročitati. Moje tople preporuke. ■ O.Vranić

ALLES IS DURVEN

Ben (Greg Timmermans) is een zeventienjarige jongen die samen met zijn moeder (Marijke Pinoy) en jongere broer (Cesar De Sutter) leeft. Sinds zijn vroegste kinderjaren gedraagt hij zich reeds merkwaardig. Op de basisschool stelden dokters dan ook vast dat hij aan het syndroom van Asperger -een specifieke vorm van autisme- lijdt.

Cesar De Sutter (de broer van Ben) is de jongste zoon van actrice Marijke Pinoy (de moeder van Ben). Cesar lijdt aan een milde vorm van autisme.

Hij leeft in een eigen universum vol rituelen, zodat hij in deze voor hem wrede en vreemde wereld zou kunnen overleven. Op deze manier neemt hij ook afscheid van zijn omgeving. Omwille van Bens stoornis pijnigen zijn medestudenten hem op de brutaalste manieren en daarom is de school voor hem een alledaagse hel. De enige troost vindt hij wanneer hij het computerspel "Overlord" MMORPG (massively multiplayer online role-playing game) speelt.

"Archlord" is een echt bestaand MMORPG computerspel dat Tim heeft gespeeld.

In de online wereld is hij de onverschrokken held die gerechtigheid brengt- Ben X. Daarin wordt hij bijgestaan door zijn virtuele prinses Scarlite (Laura Verlinden). Na het ondergaan van één van de grootste vernederingen die Ben op school heeft meegemaakt, beslist hij met de hulp van Scarlite zijn wereld te verdedigen. Een wereld waar niemand hem zal storen en waar het hem toegelaten zal worden om zonder angst en afwijzing te leven. Hij is tot alles bereid, zelfs tot zelfmoord, opdat hij die wereld zou kunnen bewaren.

"Ben X" is verfilmd naar het boek van Nic Balthazar. Dit boek, "Niets Was Alles Wat Hij Zei", evenals zijn toneelstuk "Niets", zijn op een waargebeurd verhaal gebaseerd. Tim Zutterman was in het echte leven de zeventienjarige jongen die aan een vorm van autisme leed. Hij was een bijzondere student en zijn logische conclusies waren soms beter dan die van zijn leeftijdsgenoten. In zijn afscheidbrief schreef hij dat zijn ouders zich niet schuldig moesten voelen. Hij kon echter de martelingen en vernederingen niet meer verdragen. Tim sprong in 2002 van het Gravensteen in Gent.

Deze film is gebaseerd op een waargebeurd verhaal, maar het einde verschilt van wat er in de werkelijkheid plaats vond. Onbegrip is misschien het sleutwoord in dit verhaal. Wat als je anders bent geboren en het moeilijk is de kleuren in een beeld te verbinden of je niet begrijpen kan wat tranen en een glimlach zijn, of welke gevoelens en gewoonten in je omgeving spelen? Deze film behandelt deze thema's zoals een computerspel en biedt ons op één vraag verschillende antwoorden en mogelijke oplossingen. Is zelfmoord één van hen?

Het einde van de film lijkt niet zo realistisch want hebben wij in het echte leven niet iemand op wie wij kunnen steunen en wie ons zal vertellen hoe correct te handelen? Zal Ben iemand vinden die hem zal vertellen dat de dood in een imaginaire wereld van spelletjes niet dezelfde is als in het echte leven? In het eerste geval kan je escape drukken en opnieuw tot leven komen, in het tweede geval is de dood definitief en is er geen weg meer terug. Wat beide sterfgevallen wel gemeen hebben: „Elk einde is een nieuw begin“.

Een goede cast, een interessante verweving van scènes uit twee werelden, onvoorspelbaar en dubbelzinnig, het omstreden gebruik van religie en haar symbolen, zijn allen goede redenen om onze horizon uit te breiden net zoals Ben dat doet, en dit om betere mensen te worden. ■ S. Stanišljević, K. Šumonja

Ben X

The poster for the movie 'Ben X' features a young man (Greg Timmermans) in the foreground, looking directly at the camera. Above him, there are smaller images of other characters: a woman (Laura Verlinden) and a man (Cesar De Sutter). The title 'BEN X' is prominently displayed in the center, with a large 'X' over the 'N'. Below the title, it says 'HET FILMDEBUT VAN NIC BALTHAZAR' and 'ALLES IS DURVEN'. At the bottom, there are logos for production companies and distributors.

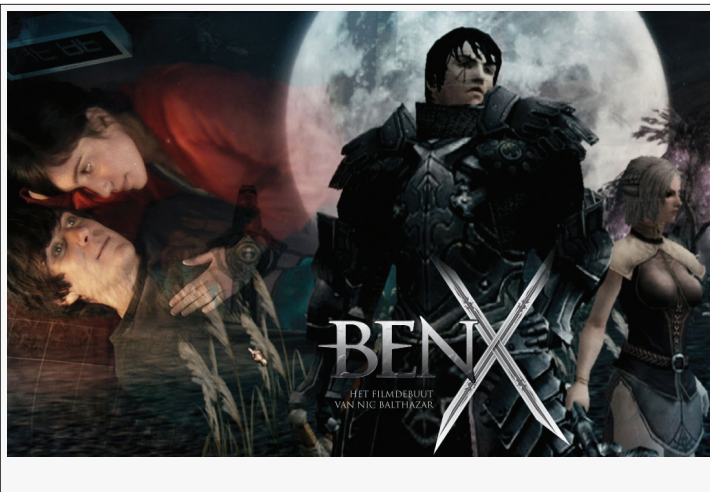
Regie	Nic Balthazar
Script	Nic Balthazar
Productie	Peter Bouckaert
Hoofdrollen	Greg Timmermans Marijke Pinoy Laura Verlinden Cesar De Sutter
Jaar	2007
Land	België Nederland
Locaties	Brugge Brussel Calais Gent
Genre	Drama
Lengte	93 min.

SVE JE IZAZOV

Ben (Hreh Timermans) je sedamnaestogodišnji dečak koji živi sa majkom (Marejke Pinoi) i mlađim bratom (Sezar De Suter). Još od najranijeg detinjstva ponašao se neuobičajeno. Dok je bio u osnovnoj školi utvrđeno je da boluje od Aspergerovog sindroma, posebnog oblika autizma.

Sezar De Suter (Benov brat) je najmlađi sin glumice Marejke Pinoi (Benova majka). Sezar pati od blažeg oblika autizma

Kako bi opstao u ovom, njemu okrutnom i čudnom svetu, on pronalazi svoj univerzum ispunjen ritualima i na taj način se odvaja od okoline. Zbog tog poremećaja ostali učenici ga maltretiraju na najbrutalnije načine. Iz tog razloga je škola za njega svakodnevni pakao. Jedinu utehu pronalazi dok igra MMORPG (massively multiplayer online role-playing game) „Overlord“ .

U stvarnom svetu MMORPG koju je Tim igrao zove se "Archloard".

U online svetu on je neustrašivi heroj koji deli pravdu- Ben X. U tome mu pomaže njegova virtuelna saputnica - princeza Scarlite (Laura Verlinden). Nakon jednog od najvećih poniženja koje je u školi doživeo, Ben odlučuje da uz pomoć Scarlite odbrani svoj svet (život); svet u kome on nikome ne smeta i u kome će mu biti dopušteno da živi bez straha i odbačenosti. Da bi sačuvao taj svet spreman je na sve pa čak i na samoubistvo.

"Ben x" snimljen je po knjizi Nika Baltazara. Knjiga "Niets Was Alles Wat Hij Zei" i njegova predstava "Niets" zasnovane su na istinitom događaju. Tim Zuterman je bio sedamnaestogodišnji mladić koji je imao određen oblik autizma. Bio je izvanredan učenik, a njegovo logičko zaključivanje ponekad je bolje od zaključivanja njegovih vršnjaka. U oproštajnom pismu, naveo je da roditelji ne treba da osećaju krivicu. Nije više mogao da podnese mučenje i

poniženje od strane vršnjaka. Tim je 2002. godine skočio sa kule Hravenstejn u Hentu.

Ovaj film zasnovan je na istinitoj priči, ali je njegov kraj drugačiji od onog koji se desio u stvarnosti. Možda je ključna reč u celoj priči nerazumevanje. Šta ako se rodiš drugačiji i ako ti je teško da boje spojiš u jednu sliku koja je za ostale normalna, ako ne shvataš šta su suze, a šta smeh, i ako ne shvataš osećanja i navike onih koji te okružuju? Da li biti različit znači isto što i biti nepoželjan? Ovaj film se bavi upravo tom temom. Na jedno pitanje, film, baš kao i igrice, nam nudi različite odgovore i moguća rešenja. Da li je samoubistvo jedno od njih?

Kraj filma je možda nerealan, jer u stvarnom životu nemamo uvek nekoga na koga ćemo se osloniti i ko će nam reći kako da pravilno postupimo. Da li će Ben naći nekoga ko će mu reći da smrt u imaginarnom svetu igrice nije ista kao i u pravom svetu? U prvom možeš pritisnuti escape i ponovo se vratiti u život; u drugom je smrt definitivna i nema povratka. Ono što je zajedničko je: "Svaki kraj je novi početak". Dobra glumačka ekipa, zanimljivo preplitanje scena iz dva sveta, nepredvidivost i dvosmislenost kao i kontroverzno korišćenje religije i njenih simbola, dobar su razlog da upotpunimo svoja iskustva i proširimo svoje vidike, baš kao i Ben. ■ **S. Stanišljević, K. Šumonja**

Reditelj:	Nik Baltazar
Scenarista:	Nik Baltazar
Produkcija:	Peter Bouckaert
Glavne uloge:	Hreh Timermans, Marejke Pinoi, Laura Verlinden, Sezar De Suter
Godina:	2007
Zemlja:	Belgija / Holandija
Lokacije:	Briž, Brisel, Kale, Hent
Žanr	Drama
Trajanje	93 min.

ODE AAN BELGRADO, DEEL I

(en aan alles wat er nog leeft)

"Hier liggen zowel je dromen als alles waarover jullie nooit gedroomd hebben!!"

"Flikker op, jij dronken idioot, en kijk uit waar je loopt!"

Een typische zaterdag in de stad. De grote stad. De kleine stad. De stad met zoveel mensen. Waar je niemand bent. Maar iedereen je kent. En dat is om te beginnen niet weinig. De straat.

"En weer die straat."

Stoere jongens zijn altijd trots op hun afkomst van de straat. Ik was trots op mijn gedeelte ervan.

"Waar kijk je naar?"

"De hemel. Lijkt mij zo klein. Die boven België was enorm."

"Ben je triest omdat je terug bent?"

"Dat weet ik niet..."

Het einde van de wereld, deel I

Een carrousel van beelden en geluiden domineerde de straat.

"Het einde van de wereld is aangebroken, en nog heb ik niemand bij me", zei de dronken Marija toen wij naar huiswaarts keerden.

Het was een zaterdag waarop we van een saai feest terugkwamen. Haar woorden tolden in mijn hoofd. Tesamen met het plafond. Alles was hetzelfde. Dezelfde gezichten. Ik zou zweren dat zij zelfs dezelfde kledij aangetrokken hadden. Ik dacht eveneens dat ik urenlang hetzelfde glas in mijn handen had. Warme nachten in Belgrado. En weer die straat. Ik keek naar Marija, die een belachelijk idee op haar voorhoofd geschreven had.

"Ik ga een nieuwe fles kopen."

"Fles?!"

"Glaz."

"Glaz?"

"Glas, godverdomme. Stomme vodka. Wacht hier."

Ik wist hoe Marija al die mensen daar verstond. Misschien een beetje vaag nu, maar ik wist dat ze al die mensen haatte. Omdat ze lachen zonder reden. En omdat ze niet van haar houden. Toch praten ze allemaal heel beleefd met elkaar. En net dat haatte Marija. Ze wilde alles tegelijk zeggen. Of toch iets. Maar ze bleef bovenal heel beleefd.

"Hoi, je bent terug?!"

"Ja"

"EN HOE WAS HET IN EUROPAAA?!"

"Gezellig- ik ontdekte Nivea"

Het begin van de zondag.

"Het einde van de wereld is aangebroken, en nog heb ik niemand bij me!", zei diezelfde dronken Marija.

Taxideuren werden gesloten en zo begon een nieuwe ochtend. Over de brug zag Belgrado er zo mooi uit. En ik voelde me een beetje triest. Ik herinnerde me dat Marija me vroeg of ik Belgrado had gemist. Daar kon ik nog niet echt een antwoord op geven. Er spookten immers te veel beelden door mijn hoofd en het was te laat. Of te vroeg. Hoe dan ook, die carrousel tolde, maar steeds langzamer. Marija sliep in de taxi, maar op Radio TDI was blijkbaar nog een feest aan de gang. Blijkbaar is Benny Benassi nog steeds levend en wel. Het was erg warm, die nacht.

"En weer die straat."

Natuurlijk had ik Belgrado gemist. ■ T. Lužajić

KRAAK&

Kraak&Smaak, een Nederlands dj- en producerstrio uit Leiden, liep door onze hoofdstad in het kader van het 26ste Belgrade Jazz Festival, wat duidelijk enkele mensen kon bekoren. Wat eerst en vooral opviel, was dat Kraak&Smaak niet tot het standaardprogramma van een jazzfestival behoorde. Een ander interessant gegeven was dat hun show geprogrammeerd stond na een optreden van het Servische Pannonia Project, dat eerder klassieke jazz naar voren bracht. In elk geval was de zaal onmiddellijk zeer snel gevuld voor dit concert van wat vroeger louter een producerstrio was maar nu een volledige live band. Tijdens hun set bleven de hits niet uit, tenminste als je ooit al eens naar deze band geluisterd had. Natuurlijk was dit tot groot jolijt van een -zeker wat de ouderdom betreft- bont publiek. Het is moeilijk te geloven dat iemand onverschillig bleef op het ritme en de energie die Kraak&Smaak boden. Natuurlijk leed hun grootste hit, "Squeeze me", tot het grootste enthousiasme. Ik ben dan ook van mening dat het meer dan evident is dat het Servische publiek de energie van deze band kon appreciëren. Wat wel onduidelijk bleef, is waarom dit concert op het jazzfestival geprogrammeerd stond en niet in één van vele clubs in Belgrado. Hoewel men de jazzinvloed en sommige elementen uit deze muziekstroming in de muziek van Kraak&Smaak kon terughoren, was deze band meer een clubattractie dan een groep bestemd voor dit soort van festival. Hun concert herinnerde me meer aan een set van Shapeshifters (een producersduo uit Engeland dat zich met housemuziek bezig houdt) dan aan jazz. Doch dat stopte de mensen die de grote zaal van SKC vulden niet om gezellig te dansen en te springen, en dit terwijl Pannonia Project, die goede standaardjazz speelden voor ongeveer vijftig mensen, maar op een lauw applaus konden rekenen. Dat komt er immers van wanneer mensen housemuziek komen luisteren op een jazzfeest. Genoeg gezegd. Al met al, kan ik niet zeggen dat het een slecht concert was. Voor iemand die van deze band of van deze soort muziek houdt, was het waarschijnlijk uitstekend - een energiek concert, een goede communicatie met het publiek, een ritme dat je aanspoort om je ene been te schudden, zelfs als je niet van dansen houdt. Eerlijk gezegd was dit niet ons kopje koffie maar wie zijn wij om iemand te beoordelen?! Wie houdt van een mengsel van oude en nieuwe melodieën die gehoord kunnen worden in combinatie met het aantrekkelijk ritme van Kraak&Smaak, heeft de plicht om deze band te googelen. Wie weet, misschien brengt de wind hen terug naar Servië en kunnen jullie weer van hun live act genieten. We zullen dat dan missen en gewoon zuur glimlachen... ■ V. Nikolić

&SMAAK

Kraak&Smaak, holandski producencki trio iz Lejdena, prošao je i kroz naš glavni grad. U sklopu ovogodišnjeg Džez festivala najavljen je i ovaj trio iz Holandije na, reklo bi se, oduševljenje pristojnog broja ljudi. Ono što je prvo zapalo za oko, ili pak

uho, je da Kraak&Smaak blago odstupa od standardnog programa džez festa. Bilo je zanimljivo videti njihov nastup posle nastupa ovdašnjih Pannonia Project-a koji su izveli svoj set prilično standardnog džeza. U svakom slučaju, sala se napunila prilično brzo na početku nastupa onoga što je nekad bio jazzy house trio, a danas već bend za live nastupe. Izveli su set u kojem nikako niste mogli promašiti njihove hitove, ako ste imalo slušali ovaj bend. Naravno, sve to na opšte oduševljenje prilično, bar po godinama, šarene publike. Teško da je bilo ko ostao ravnodušan na ritam i energiju koju je Kraak&Smaak pružio te večeri. Naravno, najburnije reakcije je izazvao hit "Squeeze me". Mislim da je bilo više nego očigledno da je Beograd umeo da isprati energiju ovog benda. Ono što ostaje nejasno je zašto baš na džez festu, a ne u nekom od beogradskih klubova. Iako Kraak&Smaak nesumnjivo vuku svoje korene iz džez muzike, te se primese džeza na momente mogu čuti, oni su sasvim sigurno više klupska atrakcija nego bend za takvu vrstu festivala. Mene je njihov nastup više podsetio na sastav Shapeshifters (producentki haus dvojac iz Engleske, prim. aut.) nego na bilo kakav džez. Međutim, to nije sprečilo ljude da napune veliku salu Studentskog Kulturnog Centra i oduševljeno đuskaju i skaču, dok je Pannonia Project, sa vrlo dobrim repertoarom, ispratilo svega pedesetak ljudi uz mlak aplauz. Ali, to je već stvar ljudi koji su došli na džez festival da slušaju haus. Dovoljno rečeno. Sve u svemu, ne može se reći da je koncert bio loš, onome ko voli ovaj bend je verovatno bio odličan. Energičan nastup pre svega, dobra komunikacija sa publikom, ritam koji vas tera da makar cimete nogom, ako baš niste za igru. Iskreno, ovo i nije baš bila naša "šalica čaja", ali, ko nas pita. Ko voli mešavinu novijih i starijih melodija, koje se provlače kroz pesme Kraak&Smaak uz zarazan ritam, neka obavezno potraži ovo na internetu. Ko zna, možda ih vetar opet nanese ovamo, pa opet stignete da uživate u njihovom nastupu. Mi ćemo propustiti uz kiseo osmeh... ■ V. Nikolić

ODA BEOGRADU, DEO PRVI

(i svemu što je tamo još živo),

„Ovde ćete se susresti sa vašim snovima i svime o čemu niste sanjali!“

„Odjebi, bre, pijani kretenu, i pazi kuda ideš!“

Standardna subota u gradu. Velikom gradu. Malom gradu. Gradu sa toliko ljudi. I ti si niko. Ali poznaješ sve. I to nije malo za početak. I ulicu.

„Opet ta ulica.“

Opasni momci su uvek ponosni na svoje poreklo sa ulice. Ja sam bila ponosna na svoj deo.

„Gde gledaš?“

„U nebo. Izgleda mi tako malo. Ono iznad Belgije bilo je ogromno.“

„Zao ti je što si se vratila?“

„Ne znam...“

Kraj sveta, deo prvi

Na ulici su se vrteli zvuci i boje u krug.

„Kraj je sveta, a ja još uvek nemam nikoga kraj sebe!“, rekla je pijana Marija dok smo se vraćale kući.

Bila je subota, vraćale smo se sa neke predosadne žurke. Njene reči su mi se vrtele u glavi. Zajedno sa plafonom.

Uvek isto, ista lica, mogu da se zakunem da su bili u istoj odeći. Takođe sam pomislila kako mi je ista čaša već satima u ruci.

Tople noći u Beogradu. I opet ta ulica.

Pogledala sam u Mariju, a njoj je na čelu stajala presmešna ideja.

„Idem da kupim još jednu flašu“

„Flašu!?“

„Čšu brate.“

„Čšu?“

„Čašu dođavola, jebena vodka. Čekaj tu.“

Znala sam kako Marija shvata sve te ljude tamo. Sada malo kroz maglu, ali znala sam da ih je sve mrzela. Jer se smeju bez razloga. I zato što oni nju ne vole. Ali uvek pričaju ljubazno jedni sa drugima. I to je ono što je Marija mrzela, želela je sve da kaže. Ili bar nešto.

„Pa čao, vratila si se?“

„Da.“

„III KAKO JE U EVROPII?“

„Super je, otkrila sam Niveu.“

Početak nedelje.

„Kraj je sveta a ja još nemam nikoga kraj sebe!“, rekla je pijana Marija.

Vrata od taksija su se zatvorila i počelo je novo jutro. Preko mosta je Beograd izgledao tako lepo. A ja sam se osećala pomalo tužno. Setila sam se kako me je Marija pitala da li mi je nedostajao Beograd. Još uvek nisam znala. Tad je bilo toliko slika u mojoj glavi, a i bilo je prekasno. Ili prerano. Kako god, ona vrteška sa bojama i zvucima se vrtela, ali sve sporije. Marija je spavala u taksiju, na TDI-u je očigledno još bila žurka. I očigledno je Beni Benasi još uvek živ.

Bilo je jako toplo, tu noć.

„I opet ta ulica.“

Naravno da mi je nedostajao. ■ T. Lužajić

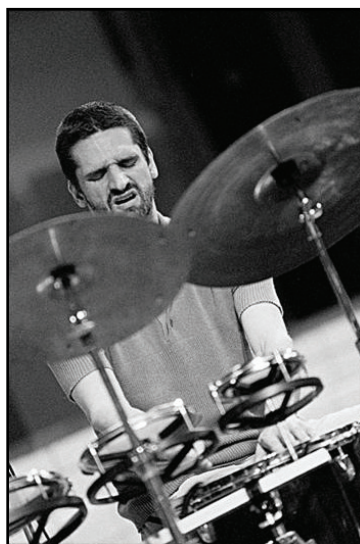
BELGISCHE NOISE SJAMAAN IN BELGRADO

5.11.2010. - Eric Thielemans presenteerde deze avond een verbluffend solo-optreden (georganiseerd door het nieuwe Servo-Belgische platen- en cassettenlabel "No Basement Is Deep Enough") in muziekclub Zica te Belgrado. Deze goed van de tongriem gesneden Antwerpse Brusselaar is een drummer, componist en performer die van jazz en improvisatie zijn leefwereld gemaakt heeft. Naast het maken van percussieve muziekstukken bestemd voor het theater (o.a. in samenwerking met internationaal geroemde acteurs zoals Josse De Pauw), dompelt Eric zich eveneens regelmatig onder in de psychedelische gitaarmuziek (o.a. met zanger/gitarist Mauro Pawlowski) en slaat hij een fikse portie free jazz met bijvoorbeeld André Goudbeek en Peter Jacquemyn eveneens niet van de hand. Die avond ging hij dan ook de uitdaging aan om tijdens het voorprogramma - een fantastisch optreden van de lokale noise/freak-folk band Bicikl (Fiets) - even improvisatiegewijs de drumlakens uit te delen. De hoofdwapens van zijn solo-concert werden uiteindelijk de vloertrommel en snaardrum, aangevuld met allerlei speelgoed, en onmiddellijk katapulteerde hij ons naar de essentie van het drummen. Thielemans bleek ook een ander soort instrument te bespelen, nl. het fietswiel, wat ik persoonlijk echt het topmoment van de avond vond. Eric's slotstuk, "A Snare is a Bell", was een extatische ervaring waarbij de ritmische trommelslagen een soort van bewustzijnsverruimende gemoedstoestand creëerden. Mijn herinneringsbeeld is dat van een Tibetaanse tempel, uit de mist oprijzend, evenals de bijhorende mystieke monnik, die plechtig en haast eindeloos op de grote drum blijft slaan. Op het einde van het concert kreeg Thielemans dan ook een welverdiend, daverend applaus. Zonder aarzeling een unieke ervaring. Uit zijn blogkapriolen blijkt alvast dat de performance in Belgrado een positieve ervaring was voor de percussionist. "Het was vol energie en compact. Belgrado doet trillen", aldus Eric. Meer info over Eric Thielemans en zijn werk kan teruggevonden worden via www.ericthielemans.com. ■ M. Dragojević

BELGIJSKI NOJZ ŠAMAN U BEOGRADU

5.11.2010. - Erik Tilemans imao je neverovatan solo nastup u beogradskom klubu Žica, koji je organizovala nova srpsko-belgijska izdavačka kuća „No Basement Is Deep enough“. Ovaj rečiti mladić iz Brisela, ali poreklom iz Antverpena, je bubnjar, kompozitor i izvođač čiji su život džez i improvizacija. Pored komponovanja pozorišnih muzičkih komada za perkusije (između ostalog saradivao je i sa poznatim glumcima, kao npr. Jose De Pau), Erik se redovno upušta u psihodeličnu gitarsku muziku (npr. sa gitaristom/pevačem Maurom Pavlovskim) i bez muke deli moćne doze fri džeza sa Andreom Haudbejkom i Piterom Žakmejnom. Tako je te večeri prihvatio izazov da se pridruži nastupu predgrupe, lokalnog nojz/frik-folk benda Bicikl, te je sa njima improvizovao na bubnjevima.

Glavno oružje njegovog solo koncerta su bili bas bubanj i doboš, uz dodatak raznoraznih igračaka s kojima nas je istovremeno katapultirao do same esencije bubnjanja. Tilemans je takođe završavao jednu drugačiju vrstu instrumenta, naime u pitanju je točak od bicikla, što je meni lično bio vrhunac večeri. Erikova završna stvar „A Snare is a Bell“ bilo

je jedino ekstatično iskustvo u kome su ritmički udarci bubnja pravili neku vrstu raspoloženja proširene svesti. Zamislio sam jedan hram na Tibetu koji se diže u magli i mističnog monaha koji stoji pored i značajno, užurbano, beskonačno puta udara o veliki bubanj. Na kraju koncerta, Tilemans je dobio zasluženi gromoglasni aplauz. Bez sumnje, u pitanju je nešto posebno. U njegovom blogu stoji da je nastup u Beogradu za bubnjara bilo pozitivno iskustvo. „Bilo je energično i kompaktno. Beograd ima vajb.“, tvrdi Erik. Više informacija o Eriku Tilemansu i njegovom radu dostupno je www.ericthielemans.com. ■ M. Dragojević

BITEF

“WATCH OUT, ...

...the world is not behind you”, waarschuwt de vrouwelijke stem wanneer de lichten worden gedoofd. Alle plaatsen zijn bezet in de ex-Joegoslavische schouwburg BITEF. We kijken naar een voorstelling van Het Hertenhuis. Tekst, scenario en scenografie : Jan Lauwers, een Belg die met zijn theatergezelschap Needcompany als een vernieuwer van het Europese toneellandschap geldt. Op de scene zien we jonge, bijna naakte acteurs en dansers. We zijn verward en verrast; alles gebeurt tegelijkertijd en we weten niet op wat ons eerst te concentreren – op de rubberen hertenlichamen die op het toneel gegooid zijn, op de ongewone bewegingen van sommige dansers, op de muziek of op de gesprekken. Behalve het feit dat we verward worden door de dialogen in drie talen (Engels, Nederlands en Frans), komen we ook te weten dat er twee parallele verhalen in de voorstelling

terug te vinden zijn. Eén van de danseressen leest hardop het dagboek van wijlen haar broer, een oorlogsjournalist die in Kosovo vermoord werd. Alle groepsleden, inclusief Jan Lauwers, blijken namelijk ontroerd door deze tragische gebeurtenis, die de inspiratie vormde voor het tweede, fictieve verhaal: de belevenissen van een oorlogsjournalist in Kosovo. De omstandigheden dwingen hem om een moord te plegen – een jonge vrouw of haar baby. Hij moet zelf kiezen. Hij spaart het leven van het kind en hij besluit om het lijk van de vrouw naar haar gezin te dragen zodat ze haar kunnen begraven, want “de begrafenis is de enige gebeurtenis waarvan de rituelen in alle culturen worden gewaardeerd”, horen we dezelfde vrouwelijke stem reciteren. Daarom stapte de journalist naar het huisje op de berg, het hertenhuis, en biedt hij zijn eigen leven aan de moeder van het slachtoffer in ruil voor het leven van haar dochter. Vragen worden

gesteld: hoe zal de journalist vermoord worden en hoe zal hij oordelen over zijn moordenaar? Wie is het volgende slachtoffer? Kon alles anders zijn?

Lauwers leidt ons op een poëtische manier door dit verhaal over het leven en de dood, en hij speelt met symbolen door ze nieuwe betekenissen te geven (het hert als symbool van de hoop en niet van de broosheid) en ze in een context te plaatsen die de toeschouwer verward (de herten werden van de stormachtige nacht gered door het geesteszieke meisje, de zus van het slachtoffer). Het Hertenhuis is een toneelstuk dat niet over de politiek van Kosovo gaat maar over de absurditeit van de oorlog en zijn onschuldige slachtoffers. We kijken naar de voorstelling, zijn tegelijk bang en geïntrigeerd, proberen de stukjes van de mozaïek te verbinden, de lotgevallen van de mensen te reconstrueren, maar de werkelijkheid en de verbeelding, de intimistische tweedracht en de globale gebeurtenissen, worden omgeroerd, zodat de mozaïek ons ontsnapt. Het Hertenhuis is een deel van de trilogie Sad Face | Happy Face, Een Trilogie, Drie verhalen over menselijkheid. De kamer van Isabella – het verleden – is het eerste deel en vormde dan ook de plechtige opening van BITEF; De Lobstershop is het tweede deel – de toekomst – en Het Hertenhuis is het laatste deel dat het heden – het onrecht, het zeer, de hoop – symboliseert. Het energetische en donkere werk van Jan Lauwers zal niet iedereen leuk vinden maar de geschiedenis toont aan dat oordelen van tijdgenoten vaak gebaseerd zijn op misvattingen van het publiek. ■ N. Ilić

“WATCH OUT...

...the world is not behind you”, upozorava ženski glas kada su se ugasila svetla. Sva mesta su zauzeta u Jugoslovenskom dramskom pozorištu. BITEF je u toku. Gledamo predstavu Kuća jelena. Tekst, režija i scenografija – Jan Lauwers, Flamanac i reformator pozorišne scene u Evropi. Na bini vidimo mlade, skoro nage, glumce i plesače. Nastupa belgijska trupa Needcompany. Zbunjeni smo i iznenađeni, sve se dešava istovremeno, ne znamo na šta da se usredsredimo – da li na gumena tela jelena rasuta po pozornici, na neobične pokrete nekih igrača, na muziku ili na razgovore. Dodatno nas zbunjuju dijalozi na tri jezika – engleskom, nizozemskom i francuskom, a uskoro saznajemo i da se u predstavi uporedo odigravaju dve priče. Jedna od plesačica čita naglas dnevnik svog pokojnog brata, fotoreportera ubijenog na Kosovu. Svi članovi trupe, kao i Jan Lauwers, bili su ganuti tragičnim događajem, pa je Lauwersu on postao nadahnuće za drugu, izmišljenu priču: novinar-fotoreporter nalazi se na Kosovu. Splet okolnosti ga primorava da bira koga će ubiti – mladu ženu ili njenu bebu. Pošteđuje život detetu i odlučuje da telo žene odnese njenoj porodici kako bi mogli da je sahrane, jer, „sahrana je jedini događaj čiji se rituali poštuju u svim kulturama“. Ponovo čujemo isti ženski glas. Zato novinar odlazi u planinsku brvnaru, kuću jelena, i žrtvinoj majci nudi svoj život kao zamenu za život njene ćerke. Postavljaju se pitanja: ko će morati da ubije novinara, a ko će suditi njegovom ubici? Ko je sledeća žrtva? Da li je sve moglo da bude drugačije?

Lauwers nas vodi kroz priču o životu i smrti na poetičan način, igra se simbolima tako što im pridaje nova značenja (jelen je simbol nade, a ne krhkosti) i postavlja ih u kontekst koji zbunjuje gledaoca (jelene iz noćne oluje izbavlja mentalno zaostala devojčica, žrtvina sestra). Kuća jelena je drama koja se ne bavi politikom Kosova, već apsurdom ratovanja i izgubljenim životima nevinih. Gledamo predstavu, istovremeno smo uplašeni i zaintrigirani, pokušavamo da složimo mozaik, da rekonstruišemo ljudske sudbine, ali nam se neprestano prepliću stvarnost i mašta, unutarnja previranja i globalni događaji, mozaik nam izmiče. Kuća jelena je deo trilogije Happy face/Sad face, trilogija o ljudskoj naravi. Izabelina soba je prvi deo koji je i otvorio ovogodišnji BITEF i predstavlja prošlost, Lobsterova soba je drugi deo – budućnost, a Kuća jelena je poslednji deo i predstavlja sadašnjost – nepravdu, bol i nadanje. Energična i mračna dela Jana Laurensa nisu za svačiji ukus, ali nam istorija pokazuje da nije mali broj zabluda publike u pogrešnoj oceni savremenika. ■ N. Ilić

LIGT HET ECHT AAN CALVIJN?

500 jaar geleden werd in het Noord-Franse kathedraalstadje Noyon Jean Cauvin geboren. Het zou een reden kunnen zijn om te feesten, maar calvinisten herdenken liever. In Nederland, het land waar de leer van Calvijn wortel schoot, is calvinisme een passepartout om de “volksaard” te verklaren. Terecht of onterecht?

Herdenking 500 jaar calvinisme dwingt Nederlanders tot hamvraag

Een feestje mag het niet heten. Jean Cauvin, later Jean Calvin en in onze streken Jan Calvijn, mag dan naast Maarten Luther de belangrijkste motor van de reformatie zijn, de protestanten hebben toch het gezag van de paus niet afgewezen om vervolgens aan andere persoonsverheerlijking te doen?

Ene Gerte schrijft op de Calvijnweb-site: “Ik hoor en lees zoveel over Calvijn dat ik er haast misselijk van word. Calvijn zou dit verdrietig gevonden hebben; niet hem, maar God de eer.” Ware calvinisten noemen zichzelf trouwens geen calvinisten. Ze horen liever “gereformeerd” of gewoon christelijk, zoals de Christenunie van vice-premier Andre Rouvoet.

Calvijnyaar

Toch kon er aan de vijfhonderdste verjaardag van de Frans-Zwitserse theoloog (Noyon, 10 juli 1509 – Geneve, 27 mei 1564) niet zomaar voorbijgegaan worden. 2009 is uitgeroepen tot het internationale Calvijnyaar, met tal van conferenties, tentoonstellingen en debatten van Verenigde Staten tot China. In Geneve werd een preekwedstrijd georganiseerd en een Amerikaan componeerde het beste calvinistische lied. Toch wordt Calvijn nergens zo intensief herdacht als in Nederland. Een Calvijnglossy in de stijl van Linda of Goedele, een rondreizend theaterstuk, een prestigieuze tentoonstelling in de Grote Kerk in Dordrecht, zelfs een – uiteraard met mate te nuttigen – Calvijnwijn en een Calvijnbonbon: een hype mag het niet heten, maar het komt toch in de buurt. Het dagblad Trouw heeft zelfs een erg populaire C-test, waarin je aan de hand van 25 vragen kunt testen hoe calvinistisch je bent.

De paukenslag was de officiële Nationale Calvijnerdenking eind mei in de Grote Kerk in Dordrecht, de stad waar in 1618-1619 tijdens de nationale synode toptheologen gedurende zeven maanden over de religieuze toekomst debatteerden. Onder de sprekers waren minister-president Jan-Peter Balkenende, maar ook de Nederlandse Amerikaan James Kennedy. Deze historicus, die doceert in Amsterdam en dikke boeken heeft geschreven over calvinisme, plaatste kanttekeningen bij het idee dat de hele Nederlandse identiteit te herleiden valt tot het calvinisme. “Nederlanders roepen te pas en te onpas: dat is omdat we calvinisten zijn. Vreemd genoeg is die tendens de jongste tien a twintig jaar nog toegenomen, ondanks de ontkerkelijking. Nu is het calvinisme inderdaad van enorme invloed geweest op de Nederlandse cultuur, maar toch niet zo rechtlijnig als vaak gesuggereerd wordt.”

De calvinisten zelf onderschrijven graag premier Balkenende, als die op een internationaal forum zegt: “Nederlanders zijn calvinisten. Hard werken, spaarzaam leven en vasthoudendheid in zijn meningen: dat tekent de Nederlander.” Anderzijds zijn ze de negatieve klank van sommige stereotyperingen beu. Zoals in deze beschrijving van het oer-Hollandse dropje: “Een snoepje is zoet, een snoepje is zwierig en een snopje is kleurig. Een dropje daarentegen is zout, ingetogen en zwart: het is een calvinistisch snoepje. Het is verkrijgbaar bij drogist en apotheker en straalt daardoor iets van heilzaamheid uit. Drop is dus niet ongekunsteld genieten, nee het is ook nog ergens goed voor.” Er wordt dan ook op allerlei fora hevig gedebatteerd over waarheid en cliché van

de calvinistische invloed op de Nederlandse volksaard. Wij doen ook onze duit in het zakje.

Somber

Je zou het niet zeggen als je uitgelaten Hollanders met een oranje koe op hun hoofd in polonaise een of andere voetbalzege ziet vieren, maar de Nederlanders volksaard staat bekend als somber. Wie boven de Moerdijk – daaronder is het katholiek – en buiten de grote steden woont, moet ook vandaag nog rekening houden met vroege sluitingsuren van cafes. Uitbundig gedrag wordt afgekeurd. Deze somberheid zou rechtstreeks terugleiden naar Calvijn, voor wie “het le’ven een tranendal was”. Volgens James Kennedy wordt dat nochtans wel wat overdreven. “Calvijn zegt dat God aan de mens een opdracht in het leven geeft. Je hebt de taak flink te zijn, maar het is niet verboden enige vreugde te scheppen in het besef dat God jouw werk waardeert. Het zijn eigenlijk vooral de volgelingen van Calvijn die zo streng in de leer werden. Dat vreugdeloze is sowieso meer en meer geschiedenis aan het worden. Kijk om je heen. Nederland heeft een genotscultuur geadopteerd, net als andere westerse landen.” De theoloog Herman Selderhuis voegt daaraan toe, in Trouw: “Er viel inderdaad niet veel te lachen in de leer van Calvijn. Maar waren niet al zijn tijdgenoten zwaarmoedig, in de zestiende eeuw met zijn pestepidemieën en hoge kindersterfte?” Hoe “somber” Calvijn ook was, hij is niet verantwoordelijk voor de preutsheid die later aan het calvinisme is gaan kleven. In tegenstelling tot de katholieke kerk, waarvoor seks alleen voor de voortplanting hoorde te dienen, had Calvijn geen bezwaar tegen seks voor het genot. Wel binnen het huwelijk, uiteraard.

Sober en zuinig

Calvijn ging in zijn preken graag tekeer tegen decadentie en verspilling. Ontspanning mocht, maar steeds met mate! De dankbaarheid aan God moest immers duidelijk blijven. Geld uitgeven aan luxegoederen was dus uit den boze, en daar mag ook eten en drinken bij gerekend worden. Calvinisten, zoals vice-premier Andre Rouvoet onlangs in een opiniebijdrage in NRC Handelsblad, stippen graag aan dat deze zuinigheid gepaard ging met sociale bewogenheid: kon het geld niet beter aan de armen worden besteed? Wat tot op de dag van vandaag verklaart waarom dezelfde Ne’derlanders die opgaarne trakteren op cafe, wel per hoofd de mildste schenkers ter wereld zijn voor goede doelen.

De soberheid is ook onlosmakelijk verbonden met het egalitarisme: de zekerheid dat alle mensen op aarde fundamenteel gelijk zijn en dat het dus geen pas geeft grote rijkdom

te etalieren. Wat je ook onmiddelijk vaststelt als je Nederland binnenrijdt en de eenvormigheid van de huizen in het straatbeeld ziet. Calvijn was een asceet, maar of hij die soberheid nu echt zo concreet oplegde, durft ook Kennedy te betwijfelen. "Zo is de eetcultuur in Nederland eeuwenlang dezelfde geweest als in België. Pas in de negentiende eeuw begon een vereenvoudigingsproces, onder invloed van de huishoudscholen, waar een eenvoud gepredikt werd. Toen ging veel eetcultuur verloren, maar nu is er een inhaalbeweging bezig. Genieten mag. In vergelijking met twintig jaar geleden geven Nederlanders veel meer uit aan vakanties, restaurantbezoek en luxegoederen." Nederland heeft trouwens enkele schitterende toprestaurants en Mercedes maakt er al lang geen reclame meer met "het mag van Calvijn".

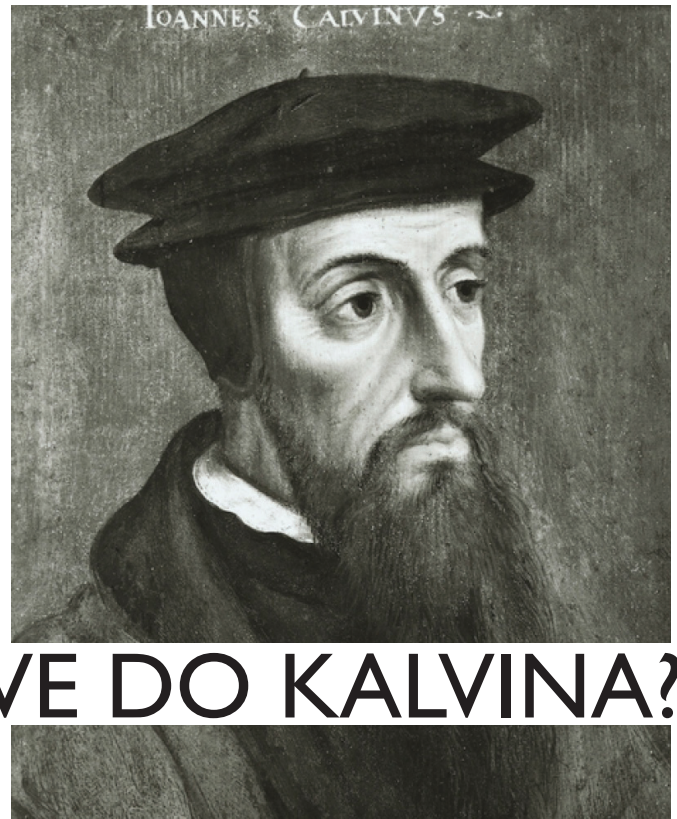
Zakelijk en succesvol

Geen Belg die ooit zal zeggen dat Heineken lekker bier is, maar het is veroverde wel de wereld lang voor de Belgische kwaliteitsbrouwers de internationale markt ontdekten. De dominee en de koopman gingen altijd hand in hand in Nederland. De beroemde socioloog Max Weber schreef de doorbraak van de moderne ondernemerszin en de economische bloei in noordelijke landen toe aan calvinistische normen, zoals hard werken en sober leven. Klinkt goed, al ontstond het handelskapitalisme in Italië en werd de Gouden Eeuw van Amsterdam voorafgegaan door een even gouden eeuw van het katholieke Antwerpen.

James Kennedy: "Het calvinisme gaf in ieder geval zijn spirituele zegen aan iedere vorm van arbeid, ook handel drijven." Hoewel de predestinatieleer zegt dat je lot in het hiernamaals toch vooraf bepaald is, gold succes in het zakenleven als een handige barometer om eens te peilen hoe het met jouw lot later gesteld zou zijn. Calvijn maakte trouwens komaf met het verbod op intrest, zeer belangrijk voor de ontwikkeling van de vrijmarkteconomie. Al noemde diezelfde Calvijn het ook "ongoorloofd van geldschieder je

beroep te maken. Het morele gevaar is te groot. Ieder die er zijn beroep van maakt, dreigt een rover te worden." Dat we dat citaat de jongste maanden niet vaker in de media hebben zien opduiken!

De wat tweeslachtige visie van Calvijn verklaart waarom de Nederlanders veel meer nog dan de Belgen een punt maken van de uitwassen van die uitwassen van die vrijmarkteconomie. Het debat over de onfatsoenlijke toploonen en bonuscultuur in het bedrijfsleven wordt er al langer en heviger gevoerd dan in België. Premier Balkenende betoogde onlangs dat het kapitalisme ten onrechte van het calvinistische pad is afgeweken."In de kern is dat immers ook een morele crisis, die is veroorzaakt door hebzucht, gelddenken en egoïstisch handelen", zei hij. Waarmee de cirkel rond is. Amsterdamse predikanten protesteerden rond 1600 ook al tegen de enorme winsten van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC).

DA LI JE ZAISTA SVE DO KALVINA?

Petstogodišnjica kalvinizma navodi Holandane na ključno pitanje

Pre petsto godina u Noajonu, crkvenom sedištu na severu Francuske, rodio se Žan Koven (Jean Cauvin). To bi mogao da bude povod za slavlje, ali su kalvinisti skloniji komemoraciji. U Holandiji, zemlji u kojoj je Kalvinovo učenje pustilo koren, kalvinizam služi kao okvir za razumevanje holandskog mentaliteta, s pravom ili ne.

Nije primereno nazvati to proslavom. Žan Koven, kasnije Žan Kalven, a u nizozemskim krajevima Jan Kalvejn, je pored Martina Lutera možda i bio najvažniji pokretač reformacije, ali protestanti nisu odbacili papin autoritet da bi potom veličali neku drugu ličnost. Izvesna Herta je na sajtu posvećenom Kalvinu napisala: „Toliko čujem i čitam o Kalvinu, da mi se prosto smučilo. Kalvina bi rastužila činjenica što slava ide njemu umesto Bogu.“ Pravi kalvinisti sebe inače ne nazivaju tim imenom, već radije koriste pojam „reformisani“ ili jednostavno, hrišćani, kao što to čini Hrišćanska Unija.

Godina Kalvina

Ipak petstogodišnjica rođenja francusko-švajcarskog teologa (Noajon, 10.07.1509. – Ženeva, 27.05.1564.) nije mogla da prođe neopaženo. Godina 2009. je proglašena međunarodnom godinom Kalvina sa brojnim konferencijama, izložbama i diskusijama, od SAD-a do Kine. U Ženevi je organizovano takmičenje u propovedništvu, a u kompo'novanju kalvinističkih pesama pobedio je Ameri-

kanac. Pa ipak, sećanje na Kalvina se nigde ne obeležava intenzivnije nego u Holandiji.

Fensi časopis u stilu „Glorije“ ili „Storija“, putujući pozorišni komad, prestižna izložba u Velikoj crkvi u Dordrehtu, čak i Kalvinovo vino koje, razume se, treba konzumirati s merom, i Kalvinove čokoladne bombone - možda nije uputno sve to nazivati pomamom, ali nije ni daleko od toga. Dnevne novine Trouw (www.trouw.nl) imaju čak i veoma popularan

test od 25 pitanja pomoću kojih možete testirati koliki ste kalvinista.

Vrhunac je bila zvanična proslava Kalvinove godišnjice krajem maja u Velikoj crkvi u Dordrehtu, gradu u kome su od 1618. do 1619. tokom održavanja nacionalnog sinoda vrhunski teolozi sedam meseci raspravljali o budućnosti vere. Među govornicima su bili tadašnji holandski premijer Jan Peter Balkenende, kao i Amerikanac holandskog porekla Džejms Kenedi. Ovaj istoričar, koji predaje u Amsterdamu i koji je napisao obimne studije o kalvinizmu, ne slaže se u potpunosti s idejom da se celokupni holandski mentalitet svodi na kalvinizam. „I kad treba i kad ne treba, Holandčani uzvikuju: to je zato što smo kalvinisti. A najčudnije je da je, uprkos opadanju uticaja crkve, ta tendencija u poslednjih 10 do 20 godina u porastu. Kalvinizam je imao ogroman uticaj na holandsku kulturu, ali ne tako neposredno kao što se sugeriše.“

Sami kalvinisti se slažu sa sledećom izjavom tadašnjeg premijera Balkenendea na jednom međunarodnom forumu: „Holandčani jesu kalvinisti, karakteriše ih velika marljivost, štedljiv način života i postojanost stavova.“ S druge strane im je dozlogrdio negativni prizvuk pojedinih stereotipa, kao u slučaju sledećeg poređenja: «Prava bombona je slatka, zamamna i šarena, a tradicionalni holandski 'slatkiš' drop je slan, skroman i crn. To je kalvinistički slatkiš. Može se nabaviti u drogerijama i apotekama, čime odaje izvesnu lekovitost. Dakle, drop nije smišljen za puki užitek, naprotiv, treba i da služi nečemu. Na raznim forumima vode se žestoke diskusije o istini i klišeju kalvinističkog uticaja na holandski mentalitet. I sami Holandčani daju svoj doprinos.

Turobni

Možda to ne biste pomislili kada vidite razdragane Holandčane dok slaveći neku fudbalsku pobjedu igraju polku sa narandžastim kravama na glavi, ali holandska narav inače slovi za turobnu. Ko živi severno od Murdejka (jug je pretežno katolički) i izvan većih gradova, mora i dan danas imati u vidu da se kafići rano zatvaraju. Razuzdano ponašanje nailazi na osudu. Ova turobnost navodno vodi poreklo direktno od Kalvina, za koga je život predstavljao „dolinu suza“. Prema mišljenju Džejmsa Kenedija, u tome se ipak malo preteruje. „Kalvin nam govori da Bog ljudima zadaje misiju tokom života. Zadatak nam je da budemo istrajni, ali nije zabranjena radost zbog saznanja da Bog ceni naš trud. Zapravo su Kalvinovi sledbenici bili ti koji su radikalizovali njegovo učenje. Taj nedostatak radosti ionako sve više pripada prošlosti. Osvrnimo se oko sebe, Holandija je usvojila kulturu uživanja kao i druge zapadne zemlje.“

Teolog Herman Selderhajs u časopisu Trouw dodaje: „U Kalvinovom učenju nije bilo previše mesta za smeh. Zar nisu svi njegovi savremenici bili potišteni, imajući u vidu epidemije kuge i veliku smrtnost dece u šesnaestom veku?“ Ma koliko Kalvin bio 'turoban', on ipak nije odgovoran za puritanstvo koje se kasnije nakalemilo na kalvinizam. Za razliku od katoličke crkve po kojoj je produžetak vrste bila isključiva svrha seksa, Kalvin se nije protivio uživanju u njemu. Ali, naravno, u okviru braka.

Trezveni i štedljivi

Kalvin je u svojim propovedima zdušno osuđivao dekadenciju i rasipništvo. Uživanje je bilo dozvoljeno, ali sa merom. Zahvalnost Bogu je ipak trebalo da ostane u prvom

planu. Rasipanje novca na luksuz bilo je za svaku osudu, pa i kad su hrana i piće u pitanju. Baš kao i, Andre Raut u svom nedavnom kritičkom prilogu u dnevnom listu Handelsblad, kalvinisti rado naglašavaju svoju štedljivost koja ide ruku pod ruku sa društvenim angažmanom: pa zar nije bolje da novac ide siromašnima? Upravo to i dan danas objašnjava zašto su isti ti Holandčani koji nerado časte u kaficu pojedinačno najdarežljiviji dobrotvori na svetu.

Trezvenost je takođe neraskidivo povezana sa egalitarnom – ubeđenjem da su svi ljudi na svetu suštinski jednaki – te da je zbog toga neumesno isticanje velikog bogatstva. To se odmah može zaključiti pri ulasku u Holandiju posmatranjem uličnog prizora jednoobraznih kuća. Kalvin jeste bio asketa, ali i Kenedi ipak dovodi u pitanje da li je on zaista tako izričito nametnuo tu trezvenost. „Tako je kultura obedovanja u Holandiji vekovima bila ista kao i u Belgiji. Tek je u devetnaestom veku počeo proces uprošćavanja pod uticajem škola za domaćice, gde se propovedala jednostavnost. Tada je došlo do osimarošenja kulture obedovanja, ali se sada teži nadoknađivanju propuštenog. Uživanje je dozvoljeno. U poređenju sa periodom od pre dvadeset godina, Holandčani danas mnogo više troše na putovanja, posete restoranima i luksuznu robu.“ Uostalom, Holandija ima predivnih vrhunskih restorana, a Mercedes se već duže vreme ne reklamira sloganom „i Calvin bi, sine“.

Poslovni i uspešni

Nijedan Belgijanac vam neće reći da je Hajneken dobro pivo, ali ono je osvojilo svet mnogo pre nego sto je međunarodno tržište otkrilo kvalitetna belgijska piva. U Holandiji su sveštenik i trgovac oduvek išli ruku pod ruku. Poznati sociolog Maks Veber kalvinističkim normama kao što su naporan rad i trezven život, pripisuje uspon modernog preduzetništva i ekonomski procvat severnih zemalja. Zvuči dobro, ali kapitalistička trgovina nastala je u Italiji, a Zlatnom veku Amsterdamu prethodio je ipodjednako zlatan vek katoličkog Antverpena.

Džejms Kenedi: „Kalvinizam je u svakom slučaju dao duhovni blagoslov svakoj vrsti rada, pa i trgovini.“ Iako je prema učenju o predodređenosti čovekova sudbina u zagrobnom životu već unapred određena, veliki uspeh u poslovnom životu smatrao se praktičnim merilom za određivanje kasnije sudbine. Uostalom, Kalvin je inače ukinuo zabranu na kamate, što je veoma bitno za razvoj tržišne ekonomije. Mada je taj isti Kalvin smatrao takođe „nepriključnim da se od zajmljenja novca pravi zanimanje. Moralna opasnost je prevelika. Svako ko se time bavi na dorbom je putu da postane lopov.“ Čudo da ovaj citat nismo u poslednje vreme češće sretali u medijima!

Ovaj pomalo ambivalentan Kalvinov stav objašnjava zašto Holandčani i više od Belgijanaca ukazuju na stranputice tržišne ekonomije. U Holandiji se mnogo duže i žešće nego u Belgiji polemise o nepristojno visokim platama i dividendama. Svojevremeno je Jan Peter Balkenende, tadašnji premijer, izjavio da je greška što je kapitalizam skrenuo sa kalvinističkog puta. „U suštini se radi i o moralnoj krizi prouzrokovanoj pohlepom, materijalizmom i egoizmom“, kaže on. I tako se zatvara krug. Još hiljadušetote su amsterdamski propovednici protestovali zbog ogromnih profita Ujedi-njene istočnoindijske kompanije (VOC). ■ Prevod: studenti četvrte godine

ZEIST

Plezier en vermaak, kennismaking met mensen uit verschillende werelddelen, comfortabele accommodatie, verschillende soorten voedsel, en daarbij het leren van de Nederlandse taal - dit alles vonden we op de taalcursus in Zeist!

We nemen aan dat je nog nooit van die plaats hebt gehoord, dus hier is een korte hint: Zeist ligt in het midden van Nederland (provincie Utrecht), "een uurtje rijden" van Amsterdam, Rotterdam en Utrecht, wat de docenten van deze cursus bij elke gelegenheid graag benadrukken.

Aan de rand van deze stad in een bosrijke omgeving ligt het conferentiecentrum Woudschoten waar de Taalunie jaarlijks meer dan 150 studenten ontvangt en de Nederlandse taalcursus organiseert, met de mogelijkheden om keuzevakken te kiezen om de cultuur van dit land te leren kennen en inspirerende en frequente tochtjes naar de grotere steden in Nederland te maken.

Elke dag hadden wij twee lessen in onze groep met dezelfde docent en daarna konden wij naar de keuzevakken. Wat die betreft, konden wij veel verschillende vakken volgen. Elke dag hadden wij een mogelijkheid om naar een ander keuzevak te gaan. De keuze was echt groot: Zakelijk en creatief schrijven, Moderne poëzie, Grammatica, Jeugdliteratuur, Cultuur en maatschappij, Actualiteiten, Idioom, Sociolinguïstiek, Nederlandstalige luisterliedjes enz. Wij zijn veel nieuwe dingen te weten gekomen zoals wat de invloed van Multatuli met de Max Havelaar was, wat de problemen zijn wat de multiculturele samenleving betreft, wie de eerste rappers in Nederland waren, waar de eerste Coffeeshop is enz. Enkele keren hadden wij eveneens lezingen van gastsprekers. De thema's waren Emancipatie, Politiek, Media, Film, Max Havelaar, Van Gogh en het boek *Zwartwaterkoorts* van de schrijfster Rasha Peper.

We hadden ook vier uitstapjes tijdens de cursus die allemaal goed georganiseerd waren. Op een voormiddag gingen we naar Delft en de middag brachten we naar eigen keuze in Rotterdam of Leiden door. In Rotterdam voelden we ons alsof we niet meer in Nederland waren, omdat het er totaal anders dan andere Nederlandse steden uitziet. De volgende excursie was naar het museum Kröller-Müller en het beste deel daarvan was dat we zonder gids door het park konden

wandelen en daarom kreeg iedereen van ons een ander beeld in zijn geheugen. Enkele dagen later gingen we naar Amsterdam, de stad die we het meest wilden zien (voor sommigen was dat niet de eerste keer, voor sommigen wel). Het was ontspannend om naar coffieshops te gaan en natuurlijk kan je niet zeggen dat je in Amsterdam geweest bent als je de Walletjes niet bezocht hebt. De laatste uit onze collectie uitstapjes was die naar Den Haag met Scheveningen. Naar keuze konden we in het centrum van Den Haag blijven en aan een geleide stadswandeling deelnemen of naar Scheveningen gaan. Wat de vrije tijd betreft hadden we meestal 's middags en 's avonds vrij. Elke dag stonden er rond honderd fietsen ter beschikking die echt nuttig zijn als je naar een plaatselijk meer of naar het centrum van Zeist wil gaan. Er waren ook een tafeltenistoernooi, karaoke, borrelavonden met dj's en de voetbalwedstrijd tussen cursisten en stafleden van Woudschoten georganiseerd. Op de slotavond hadden wij een onvergetelijk feest.

We hebben veel nieuwe dingen tijdens de cursus geleerd wat Nederlandse taal en de cultuur van de Lage Landen betreft en het belangrijkste was dat we bijna alles op een plezierige manier te weten kwamen. Daarbij komt nog dat we wij het hart van Nederland bezochten en nieuwe vrienden hebben gemaakt met wie we al een ontmoeting voor volgend jaar plannen. ■ **I. Živković, M. Stamenić, M. Dragojević**

ZEJST

Dobar provod, upoznavanje sa ljudima iz različitih krajeva sveta, udoban smeštaj, raznovrsna klopa, a pritom i učenje holandskog jezika – sve ovo smo našli na kursu jezika u Zejstu!

Pretpostavljamo da nikada niste čuli za to mesto, te evo kratkog nagoveštaja: Zejst se nalazi u centralnoj Holandiji (u provinciji Utrecht), odakle su Amsterdam, Rotterdam, Utrecht „na sat vremena vožnje“, što docenti sa ovog kursa svakom prilikom vrlo rado ističu.

Na samoj periferiji ovog grada, u šumovitom predelu smešten je konferencijski centar Vaudshoten u kom Jezička unija svake godine prima preko 150 studenata i organizuje kurs Holandskog jezika, uz mogućnosti biranja izbornih predmeta, radi upoznavanja sa kulturom

ove zemlje i česte i sadržajem bogate ekskurzije u veće holandske gradove.

Svaki dan smo imali po dva časa sa svojim grupom kod istog docenta, a posle smo mogli da idemo na izborne predmete. Imali smo mogućnost da svakog dana idemo na neki drugi izborni predmet. Izbor je bio zaista veliki: Poslovno i kreativno pisanje, Moderna poezija, Gramatika, Dečija literatura, Kultura i društvo, Aktualiteti, Idiomi, Sociolingvistika, Holandske pesme itd. Saznali smo mnogo stvari kao npr. koji je bio uticaj Multatulija sa knjigom Maks Havelar, koji problemi postoje vezani za multikulturno društvo, ko su bili prvi reperi u Holandiji, gde se nalazi prvi kofišop. Nekoliko puta smo imali i predavanja gostujućih govornika, a teme su bile emancipacija, medija, film, Maks Havelar, Van Gog i knjiga Zwartwaterkoorts od spisateljice Raše Peper.

Za vreme kursa takođe smo imali četiri izleta koji su bili dobro organizovani. Jedno prepodne posetili smo Delft, a za popodne smo mogli da biramo da li hoćemo u Rotterdam ili Lejden. U Rotterdamu smo se osećali kao da više nismo u Holandiji, jer izgleda potpuno drugačije od ostalih gradova. Sledeća ekskurzija našla je mesto u muzeju Kroler-Muler i najbolje od svega je bilo to što smo mogli da se šetamo bez pratnje vodiča, tako da je svako od nas stekao drugačiji utisak o ovom mestu. Nekoliko dana kasnije išli smo u Amsterdam, grad koji smo svi najviše želeli da vidimo (nekima ovo nije bio prvi put, nekima jeste). Bilo je uzbudljivo ići u kofišopove i, naravno, ne možeš reći da si bio u Amsterdamu ako nisi posetio ulicu Crvenih fenjera. Poslednji u našoj kolekciji ekskurzija bio je Hag sa Ševeningenom. Na nama je bilo da li ćemo da ostanemo u centru Haga i učestvujemo u organizovanom obilasku ili ćemo ići na Ševeningen.

Što se slobodnog vremena tiče popodne i veče smo uglavnom imali za sebe. Stotinak bicikala svaki dan nam je bilo na raspolaganju, što je veoma korisno ako želiš da odeš do lokalnog jezera ili do centra Zejsta. Bili su organizovani i turnir u stonom tenisu, karaoke, pijanke uz pratnju dj-eva i fudbalska utakmica u kojoj su studenti odmerili snage sa osobljem Vaudshotena. Završne večeri smo imali nezaboravnu žurku.

Tokom kursa smo naučili puno toga novog o Holandskom jeziku i kulturi Nizozemlja i najvažnija stvar je da smo sve to prošli kroz veliki užitek. Uz to smo obišli srce Holandije i stekli nove prijatelje s kojima već ugovaramo viđanje naredne godine. ■ **I. Živković, M. Stamenić, M. Dragojević**

LEUVEN, WIE KENT HEM NIET?

Met hoge verwachtingen en een absurd grote koffer waarin ik mijn hele leven had gepakt, ben ik in augustus dit jaar met mijn collega en heel goede vriendin Tamara naar de Zomercursus Nederlands in Leuven vertrokken. Al in het begin van dit avontuur ervoer ik iets nieuws voor mij – dat was mijn eerste vliegreis. Ik was erg opgewonden en zo verbaasd als een baby die de wereld voor de eerste keer ontmoet – zo spannend vond ik het; Tamara was gewoon opgelucht dat mijn zitplaats proper bleef.

Natuurlijk kon niet alles zo geweldig zijn. We kwamen aan in Brussel rond acht uur 's morgens en wilden onmiddellijk naar Leuven met de trein (eigenlijk moesten we de trein nemen). Ik wilde zo snel mogelijk mijn Nederlands gebruiken en zien of de Belgen mij zullen begrijpen; dus vroeg ik de man achter het glas om twee kaartjes naar Leuven. Trots op mijn uitspraak keek ik hem aan en wachtte op zijn antwoord. Erg groot was mijn verrassing en mijn teleurstelling toen ik Frans hoorde. Naar het schijnt kon hij geen Engels en het leek ook alsof hij nog nooit Nederlands gehoord had. "Wat voor een land?!", dacht ik. Na tien minuten van improvisatie die op Esperanto leek kregen we twee kaartjes met bestemming Louvain. Er was niet zo veel tijd nodig om met ongeloof op te kunnen merken dat we in Wallonië verdwaald waren (Louvain is eigenlijk de Waalse versie van het „echte“ Leuven). Om kort te gaan, we waren drie uur later in Leuven.

Leuven is een heel kleine, maar mooie stad. Het is beroemd (of

berucht?) om het aantal studenten dat op de KU Leuven studeren. Leuven geldt voor een heel snelle en levende stad, met veel cafés, pubs en feestjes. Allemaal leugens (ten minste in augustus)! Tijdens de zomer is de stad ongelofelijk leeg en saai omdat alle studenten thuis of met vakantie zijn gegaan. Na één maand die ik daar heb doorgebracht kan ik zeggen dat ik Leuven heel gezellig vind, met zijn mooie en schone straten, imposante monumenten en indrukwekkende gebouwen. Zelfs de mensen waren heel gastvrij en vriendelijk – met sommigen van hen werd ik goede vrienden.

De cursus die we volgden was erg intensief. Elke dag hadden wij lessen, weekends uitgezonderd. Over de leerkrachten van de cursus kan ik met veel respect en dankbaarheid spreken. Alle docenten waren heel bekwaam en aardig; ik bewonderde hen om hun geduld. Ik moet toegeven dat de cursus een beetje veeleisend was, maar nooit saai. Aan de andere kant, de cursus was niet zo georganiseerd als ik verwacht had, wat de studenten betreft. Eigenlijk waren de echte studenten in de minderheid. De meeste mensen die de cursus volgden waren namelijk vreemdelingen die in België wilden inburgeren. Ze hebben het certificaat nodig om in België te kunnen wonen. Ik heb daar niets tegen, hoor - ik hield contact met bijna iedereen van mijn klas; het is gewoon niet wat ik verwacht had. Ik was de jongste in de klas; ik was de enige die, raar maar waar, Nederlands studeert; er waren drie mama's in mijn klas. Dus, mijn klas

was een heel heterogeen mengsel en dat was interessant, maar men kan gemakkelijk veronderstellen dat ik geen klasgenoot had om een pilsje na de les te gaan halen.

Misschien kon ik niet elke dag van het gezelschap van mijn klasgenoten genieten, maar daarom had ik de mogelijkheid veel te reizen. Elke weekend (en soms vrijdagen) was ik op pad. Ik heb Brugge, Antwerpen, Brussel en Sint-Niklaas in België en Maastricht, Amsterdam en Hulst in Nederland bezocht. Volgens mij is Brugge de mooiste stad ter wereld; Antwerpen is een heel mooie stad, met prachtige gebouwen en goede musea. Amsterdam behoort niet tot dit universum; in Brussel was ik te kort om een impressie te kunnen ontwikkelen. In Sint-Niklaas bezochten wij mevrouw Anna Gevers, die lid is van De Orde van de Prince. Samen met haar en andere leden van het genootschap brachten we een best gezellige dag door. Het was een geweldig gevoel zo'n zonnige dag in een prachtige omgeving door te brengen en wel met gerechten en wijnen uit Zuid-Afrika.

Al met al, augustus 2010 was een maand van veel ervaringen, geluk, positieve energie, regen, reizen, goede bieren en chocola, nieuwe vrienden, nieuwe dingen... Ik heb veel over de Vlaamse cultuur en mentaliteit geleerd; mijn Nederlands is vloeiender geworden en dat is het belangrijkste. Ik kijk ernaar uit om volgend jaar de Lage landen weer te bezoeken en hoop dat ik tenminste dezelfde ervaringen ga beleven. ■ N. Živković

KO JOŠ NE ZNA ZA LUVEN?

Sa visokim očekivanjima i apsurdno velikom koferom, u koji sam spakovao ceo svoj život, krenuo sam avgusta ove godine sa svojom kolegenicom i veoma dobrom prijateljicom Tamarom u Luven, na letnji kurs nizozemskog jezika. Već na samom početku ove avanture iskusio sam nešto, za mene, novo – ovo je, zapravo, bilo moje prvo putovanje avionom. Bio sam strašno uzbuđen i zapanjen, kao beba koja se po prvi put upoznaje sa svetom – toliko mi je bilo zabavno; Tamari je samo laknulo što je moje sedište ostalo čisto.

Naravno da nije sve moglo da bude sjajno. U Brisel smo stigli oko osam sati ujutru i hteli smo da odmah uhvatimo voz za Luven (zapravo, morali smo da uhvatimo voz). Hteo sam da što pre upotrebim svoje znanje nizozemskog i vidim da li će me Belgijanci razumeti, te sam čoveku sa druge strane stakla zatražio dve karte za Luven. Ponosan na svoj izgovor, posmatrao sam ga i čekao na odgovor. Ogromno je bilo moje iznenađenje i razočaranje kada sam čuo francuski. Izgledalo je da se nije služio engleskim, a za nizozemski kao da nikada nije ni čuo. „Kakva zemlja!“, pomislih. Nakon deset minuta improvizacije, koja je ličila na esperanto, dobismo dve karte sa odredištem „Louvain“. Nije bilo potrebno mnogo vremena da sa nevericom primetimo da smo se izgubili u Valoniji (Louvain je zapravo valonska verzija „pravog“ Luvena). Da skratim, u Luvenu smo bili tri sata kasnije.

Luven je veoma mali, ali lep grad. On je, naime, poznat (ili ozloglašen?) po broju studenata

koji studiraju na Katoličkom univerzitetu. Luven važi za jako brz i živ grad, sa pregršt kafića, pabova i žurki. Sve same laži (barem u avgustu)! Leti je grad neverovatno prazan i dosadan, jer su svi studenti ili kod kuće ili na odmoru. Posle provedenih mesec dana, mogu da kazem da je Luven jako ljubak, sa svojim lepim i čistim ulicama, impozantnim spomenicima i impresivnim građevinama. Čak su i ljudi bili veoma gostoljubivi i prijateljski nastrojeni – neki od njih su mi sada dobri prijatelji.

Kurs koji smo pohađali je bio veoma intenzivan. Svakoga dana smo imali predavanja, osim vikendom. O nastavničkom kadru mogu da pričam samo sa velikim poštovanjem i zahvalnošću. Svi predavači su bili veoma stručni i prijatni; zavidio sam im na strpljenju. Moram da priznam da je kurs na momente bio prezahtevan, ali nikada dosadan. S druge strane, sam kurs nije bio organizovan onako kako sam očekivao, što se polaznika tiče. Pravi studenti su, zapravo, bili u manjini. Naime, većina ljudi koji su pohađali kurs su bili stranci koji su hteli da se nastane u Belgiji. Da bi mogli da žive u Belgiji, potrebna im je diploma. Čujte, ja nemam ništa protiv toga – održavam kontakt sa skoro svakim iz svoje grupe; prosto, to nije ono što sam očekivao. Bio sam najmlađi u grupi; bio sam jedini koji, verovali ili ne, studira nizozemski; u mojoj grupi je bilo tri mame. Moje odeljenje je, dakle, bila jedna veoma heterogena mešavina, što je bilo interesantno, ali, lako možete da pretpostavite da nisam imao sa kim iz svoje grupe da svra

tim na pivoce posle predavanja.

Možda nisam mogao svaki dan da uživam u društvu svojih kolega iz odeljenja, ali sam zato imao priliku da dosta putujem. Svakog vikenda (a ponekad i petkom) sam bio na putu. Posetio sam Briž, Antwerpen, Brisel i Sint-Niklas u Belgiji, kao i Mastroht, Amsterdam i Hulst u Holandiji. Briž je, prema mom mišljenju, najlepší grad na svetu; Antwerpen je jako lep grad, sa divnim građevinama i dobrim muzejima. Amsterdam ne pripada ovom univerzumu; u Briselu sam bio prekratko da bih stekao utisak vredan pomena. U Sint-Niklasu smo bili u poseti gospođi Ani Hevers, koja je član Reda prinčeva. U društvu nje i ostalih članova udruženja proveli smo izuzetno prijatan dan. Bio je to predivan osećaj, provesti tako sunčan dan u prelepom okruženju i uz jela i vina iz Južne Afrike.

Sve u svemu, avgust 2010. Godine je bio mesec pun iskustava, sreće, pozitivne energije, kiše, putovanja, dobrog piva i čokolade, novih prijatelja, novih stvari... Naučio sam dosta o flamanskoj kulturi i mentalitetu; moj nizozemski je postao tečniji, a to je najvažnije. Radujem se ponovnoj poseti Nizozemlju sledeće godine i nadam se da ću doživeti bar isto iskustvo. ■

N. Živković

VLAANDEREN VOOR BEGINNERS

Goede morgen zomercursus!

Welkom in Hasselt! Jullie allemaal denken dat wij een cursus voor jullie voorbereid hebben, maar jullie vergissen je! De zomercursus zijn niet ons programma, onze lezingen, uitstapjes en gastdocenten. NEE, de zomercursus zijn JULLIE! En wat jullie ervan maken! Daarom ben ik zeker dat deze zomercursus alleen als jullie je best doen de beste zomercursus ooit zal zijn - dat waren de woorden van Erik, onze cursusleider, die verantwoordelijk was voor de laatste zomercursus te Hasselt en ook voor zijn 89 glimlachende deelnemers.

Dit simpatieke, pluizerige mannetje was de eerste van de talrijke hartelijke Vlamingen die ons gedurende drie weken een klein deeltje van zichzelf en van hun land hebben gegeven. Ze lieten ons zien hoe Vlamingen denken, wat ze willen, wie ze graag lezen, hoe ze zich vermaken. Na de lunch waren ze altijd bereid om met ons te babbelen en met een pintje (geen biertje!) of chocola in de handen over hun noordelijke burenen en hun "culinaire specialiteit" - broodje met kaas, te roddelen. Ze zijn nogal vrolijk en ontspannen hoewel de politieke situatie vrij onstabiel is. Men moest al die chocola en frietjes net als de ingewikkelde politieke toe-stand verteren en daarom eiste het fietsen van de fakulteit naar de stad vaak veel inspanning. Als je daar nog de oefeningen aan toevoegt van de goede Vlaamse uitspraak met behulp van de kurk, die vast tussen de tanden moest staan, begrijp je de echte betekenis van het woord inspanning. Nadat je zo perfect de Vlaamse uitspraak van de tweeklank ou hebt geleerd, kan je denken dat elke Vlaming je erom kan benijden. Wat eigenlijk waar is maar alleen in de omgeving van 50, 100 km aangezien je ietsje verderop soms een helemaal verschillend accent hoort. Maanden van oefenen met de kurk kunnen helemaal niet helpen maar enkele flessen van Duvel wel! (getest recept!). Aangezien je nu redelijk vloeiend Vlaams kan spreken, is de tijd gekomen om met Vlamingen en collegacursisten uit de hele wereld te spreken en iets meer over hun leven, manieren

en wensen te weten te komen. En dat is wat telt. Dat neem je mee naar huis. Al die nieuwe gezichten, hun verhalen, hun manieren om gelukkig te zijn. Hoewel we allemaal naar Vlaanderen kwamen om een nieuwe taal te leren en iets meer over de cultuur te weten te komen, is de taal voor ons een middel geworden in plaats van een doel. Een middel om niet één maar een twintigtal culturen te ontmoeten, elkaar te leren kennen en daarmee ook zichzelf beter te begrijpen. Een middel voor het creëren van nieuwe vriendschappen en van een hoop voor nieuwe, verre reizen in de toekomst. Omdat wij tellen, zoals Erik het zei. En Vlaanderen met zijn kleine steden, kathedralen, parken, fietsen, treinen, wafels was een volmaakte achtergrond voor alles wat wij deden en alles wat wij op die momenten waren. Ik wil er graag weer naartoe. Met nieuwe mensen en nieuwe ideeën. Maar-tussen droom en daad staan wetten in de weg, en praktische bezwaren... ■ **J. Travica**

FLANDRIJA ZA POČETNIKE

Dobro jutro letnjem kursu!

Dobrodošli u Hasselt! Vi mislite da smo vam mi spremili kurs, ali varate se! Letnji kurs ne čine naš program, predavanja, izleti i gostujući predavači. NE,

letnji kurs ste VI! I ono što VI od njega napravite! Zato sam siguran da će ovo biti najbolji letnji kurs ikada, samo ako se potrudite! – bile su reči Erika, vođe kursa, glavnog i odgovornog za održavanje poslednjeg u nizu letnjih kurseva u Hasseltu i njegovih 89 nasmejanih učesnika.

Ovaj simpatični, razbarušeni čovečuljak je bio prvi u nizu srdačnih Flamanaca koji su nam tokom tri nedelje pružili mali deo sebe i svoje zemlje. Pokazali su nam kako Flamanci razmišljaju, šta žele, koga rado čitaju, kako se zabavljaju. I uvek su bili tu da zajedno sa nama, posle ručka, uz kriglu dobrog piva ili pak nekog čokoladnog musa, malo ogovaraju svoje severne komšije i njihov "kulinarski specijalitet" - zemičku sa sirom. Prilično su veseli i opuštteni sa obzirom na političku nestabilnost zemlje. Svu tu čokololadu, pomfrit i komplikovanu političku situaciju trebalo je svariti tako da je vožnja bicikla od fakulteta do grada uvek zahtevala dodatni napor. A kada se na sve to dodaju i vežbe pravilnog flamanskog izgovora uz pomagala u vidu pampura koga čvrsto pridržavate svojim prednjim zubima, shvatite da postoji nova dimenzija truda. Nakon što ste tako divno usavršili flamanski izgovor diftonga ou, pomislite da bi vam čak i svaki Flamac pozavideo. Što je i istina, ali samo u krugu od 50 do 100 kilometara, s obzirom da vas već odlaskom u susedni grad očekuje ponekada i potpuno drugačiji naglasak. Neće vam pomoći ni meseci vežbanja sa pampurrom, ali zato par flaša Duvel-a sigurno hoće! (proveren recept!) Pošto ste sada postigli pristojnu fluentnost u vladanju jednim jezikom, vreme je za kvalitetnan razgovor sa Flamancima i sa kolegama vam kursistima širom sveta i za nova saznanja o njihovim životima, načinima, željama. I to je ono što je bitno. To je ono što ponesete sa sobom kada se vratite u svoju zemlju. Sva ta nova lica, nove priče, njihove načine da pronadete sreću. Iako smo svi došli u Flandriju ne bi li učili novi jezik i saznali nešto više o kulturi, jezik je za nas postao sredstvo, a ne cilj. Sredstvo da upoznamo ne jednu, nego dvadesetak različitih kultura, da upoznamo jedni druge, a samim tim i bolje sebe same. Sredstvo za stvaranje novih prijateljstava i nade za nekim novim, dalekim putovanjima u budućnosti. Ipak smo mi bitni, kao što je rekao Erik. A Flandrija je sa svojim malim gradovima, katedralama, parkovima, biciklima, vozovima i vaflima, bila savršena pozadina za sve šta smo radili i sve što smo tada bili. Želim da se vratim. Sa novim ljudima i novim idejama. Ali-tussen droom en daad staan wetten in de weg, en de praktische bezwaren... ■ **J. Travica**

EERSTE KEER IN BELGIË

Lieve Gent

Eerst' indruk,
't rot weer
Van 't Belgische Gent
Op een boot
Voelde ik
Me alleen

Maar meteen,
Een blik
Van een buitenlands' vriend
En de taal
Maakt niet uit,
Het is leuk!

Frietjes, pint
En bier,
Het is Vlaanderen hier,
Elke dag,
Op de brug,
En de Home!

Vroeg opstaan,
Om acht,
Voor nog een drukke dag,
Lessen hier,
Lezing daar,
't is toch waar!

Vijfde dag,
Met de fiets,
In de stad van De Pinte,
Lekker bier,
Voor de mond,
Maar de kont...

"Dat besta' ...
...nie' meer",
Hebben wij vaak gehoord,
Van een gids
Met Antwerpse
Dialect

O lieve, lieve Gent,
Blif hier!
O, ik wil niet weg!
En drie weken,
Zijn voorbij,
Dat doet pijn!

T. Amidžić

Een nieuwe omgeving, een andere cultuur en zeer vriendelijke mensen. In het begin is het het moeilijkst om te wennen maar het gebeurde echt snel. De eerste kennismaking met Gent en zijn onschatbare bezienswaardigheden en traditionele Vlaamse gerechten, was verfrissend. Na een tijdje voelde ik me alsof ik thuis was. De organisatoren van de cursus deden hun best om onze tijd daar te vullen en het was moeilijk om het tempo vol te houden. Mijn aandacht werd het meest getrokken door de triptiek "De aanbidding van het Lam Gods" in St.-Baafskathedraal, het Gravensteen, de geboorteplaats van Karel de Keizer en natuurlijk de romantische atmosfeer van het Gentse centrum. De authentieke historische gebouwen kan men op elke stap vinden en die zijn getuigen van de rijke geschiedenis van Gent.

Tijdens verschillende uitstapjes naar grotere en kleinere Vlaamse steden viel me in het oog dat bijna elke stad zijn eigen biermerk heeft. Bijvoorbeeld De Pinte, een stadje dat we tijdens een fietstocht door de Vlaamse leerden kennen, heeft zijn eigen

bier "De Pintenaar". En een lokale kroeg in Brussel confronteerde me met een lijst die meer dan 800 soorten bier heeft. Het was echt moeilijk om ervan te kiezen.

Wat mijn verblijf in Gent ook fantastisch maakte waren de mensen en de atmosfeer die daar heerste. Elke vrije avond werd met kennismaking van verschillende culturen doorgebracht en vaak werd het door muziek en zingen gevolgd.

De drie weken in België hebben een grote indruk op me gemaakt. Ik kwam in aanraking met de cultuur die ik in theorie kende. Vlamingen zijn bezadigd, goed georganiseerd, vriendelijk en terecht trots op hun traditie. ■ T. Amidžić

PRVI PUT U BELGIJI

Novo okruženje, drugačija kultura i veoma ljubazni ljudi. Na početku je najteže uklopiti se, ali se to odigralo veoma brzo. Prvo upoznavanje sa Hentom, njegovim neprocenjivim znamenitostima i tradicionalnom flamanskom kuhinjom, bilo je osvežavajuće. Za veoma kratko vreme sam se osetila kao kod kuće. Organizatori ovog kursa su se potrudili da nam što više ispune vreme i bilo je teško održati tempo. U Hentu su mi najviše privukli pažnju triptih „Božije jagnje“ u katedrali Svetog Bafa, „Het

Gravensteen“, rodno mesto cara Karla i, naravno, romantična atmosfera u centru Henta. Autentične istorijske građevine se nalaze na svakom koraku i svedoci su bogate istorije Henta.

Tokom raznih izleta u veće i manje flamanske gradove, zapalo mi je za oko da skoro svaki grad ima svoju vlastitu marku piva. Na primer, De Pinte, gradić gde smo vožnjom biciklom upoznali krajeve Flandrije, ima svoje sopstveno pivo *De Pintenaar*. U Briselu sam se u nekom lokalnom kafiću suočila sa listom od preko 800 vrsta piva. Zaista je teško izabrati.

Ono šta je moj boravak u Hentu učinilo zaista fantastičnim su bili ljudi i atmosfera koja je tamo vladala. Svako slobodno veče smo provodili upoznavajući se sa raznim kulturama i to je često bilo praćeno pesmom i muzikom.

Tri nedelje u Belgiji su ostalvile snažan utisak na mene. Došla sam u dodir sa kulturom koju sam do tada poznavala u teoriji. Flamanci su staloženi, dobro organizovani, ljubazni, i s pravom ponosni na svoju tradiciju. ■ T. Amidžić

NIKADA NISAM

*Nikada ništa želeo nisam,
Osim da blagost od kamena stvorim,
Da iz vatre vodu iznedrim,
Da iz žeđi vodu prolijem.*

*Hladnoća me je u međuvremenu nagrizla.
Sunce jednog dana beše puno osica.
Hleb posoljen posta sladak,
A noć se crnila nečijom voljom,
Ili bela beše od svega što se spoznati ne može.*

*Ponekad bih sebe pomešao sa sopstvenom
senkom,
Kao što čovek reči pomeša,
Kao što pomeša skelet sa telom.
Često su noć i dan bili istom bojom obojeni,
Bez suza, bez zvuka.*

*A nikada ništa želeo nisam,
Osim da blagost od kamena stvorim,
Da iz vatre vodu iznedrim,
Da iz žeđi vodu prolijem.*

Kiša pada ja pijem žedan sam.

Vertaald door: Olivera Vranić

*HRIŠĆANI, JEVREJI, PARSİ, MUSLIMANI,
svi oni lutaju; za one koji stoje po strani
celo čovečanstvo se svodi na samo dve grupe,
postoje samo dve vrste ljudi na planeti:
pametni ljudi bez vere
i pobožni ljudi bez pameti.*

Vertaald door: Nikola Živković

IK HEB NOOIT

*Ik heb nooit naar iets anders getracht dan dit:
het zacht maken van stenen
het vuur maken uit water
het regen maken uit dorst*

*ondertussen beet de kou mij
was de zon een dag vol wespen
was het brood zout of zoet
en de nacht zwart naar behoren
of wit van onwetendheid*

*soms verwarde ik mij met mijn schaduw
zoals men het woord met het woord kan
verwarren
het karkas met het lichaam
vaak waren de dag en de nacht eender gekleurd
en zonder tranen, en doof*

*maar nooit iets anders dan dit:
het zacht maken van stenen
het vuur maken uit water
het regen maken uit dorst*

het regent ik drink ik heb dorst.

Gerrit Kouwenaar

*CHRISTENEN, JODEN, PARSEN, MOSLEMIN,
zij dolen allen; voor wie toe wil zien
vervalt de ganse mensheid slechts in tweeën,
twee soorten enkel worden er ontdekt:
intelligente mensen zonder vroomheid
en vrome mensen zonder intellect.*

Jan-Hendrik Leopold

Izdavač

Centar za naučnu i kulturnu saradnju Srbije i zemalja nizozemskog govornog područja ARIUS

Džona Kenedija 6, 11000 Beograd

Matični broj 17646150

PIB: 104433590 ISSN: 1820-614x CIP: COBISS.SR - ID 145128972